

UNIV. BIBLIOTH.
* 1905 *
HELSINGFORS

Aino Malmberg

Totta

ia

Bikkijä

AINO MALMBERG

TOTTA JA LEIKKIÄ

AINO MALMBERG

on ennen julaisut

TIEN OHESTA TEMPOMIA
YKSINKÖ?

AINO MALMBERG

TOTTA JA LEIKKIÄ

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

HELSINGISSÄ
PÄIVÄLEHDEN KIRJAPAINOSSA
1903

HYMNI HUMBUGILLE

Ylistetty ollos mahtava Humbugi!
Sinä olet se voima, joka maailmaa hallitsee
ja eteenpäin vie!
Minne joutuisimmekaan me ihmislapset,
mikä olisikaan kohtalomme,
jos sinä, oi Humbugi, maailmasta ka-
toisit?
Mutta sinä et katoa, ennenkuin maailma
katoa!
Sinä olet ikuinen kuin ihmissuku!
Ylistetty ollos ikuinen Humbugi!

Näin kerran Rakkauden.
Se tuli maailmaan ja kulki hiljaa ja ääneti.
Ei se etsinyt omaansa.
Kaikkensa se antoi, kysymättä, pyytämättä.
Mikä oli sen palkka?
Tuska.
Jota suuremmaksi Rakkaus kasvoi, sitä tuli-
semmaksi tuli tuska.

Ei tuntenut maailma Rakkautta.
Sen hellyyttä sanottiin tunkeilevaisuudeksi.
Sen uhrautuvaisuutta sanottiin tyhmyydeksi.
Sen uljuutta sanottiin julkeudeksi.
Ja kylmyydeksi nimitettiin sen puhtautta.
Pois ryöstettiin siltä Rakkauden nimikin.
Köyhänä ja alastomana se ajettiin maailman
poluilla paleltumaan.

Mutta silloin astuit esiin sinä, oi Humbugi.
Sinä otit Rakkauden rikkirevityn viitan, silasit
sen silkillä ja kiiltävällä kullalla ja levitit
laajana hartioillesi.
Torvilla toitottaen ja lippuja liehuttaen sinä
vaelsit valtateillä, vaatien itsellesi Rak-
kauden nimen ja palkan.
Ja sinä saitkin ne, oi mahtava Humbugi,
sillä sinun voimasi on suuri.
Ylistetty ollos, voimakas Humbugi!

Näin kerran Hyvyyden.
Se oli luottavainen ja lämmin.
Se tahtoi unohtaa vihan.
Se tahtoi auttaa avuttomia.
Maailma polki sen jalkoihinsa ja tahrasi lialla
sen valkean viitan.

Epäluulolla lamautettiin sen ojennettu käsi.
Ivalla tukahdutettiin sen kutsuva ääni.
Pala palalta se surmattiin.

Silloin tulit sinä, oi Humbugi, loistavassa
asussa astuen.

Siinä huusit julki sen, minkä Hyvyys oli
vaiennut.

Sinä vaikenit silloin, kuin Hyvyys oli pu-
hunut.

Ja maailman silmät seurasivat sinua ihas-
tuksella.

Kun sinä, oi Humbugi, pukeuduit Hyvyyden
asuun, rakensi maailma alttarin, jossa
se sinulle polttouhria suitsutti.

Ylistetty ollos, loistava Humbugi!

Näin kerran Neron.

Tulta sen silmät iskivät ja säkenöitä sähköyi
sen säilä, kun se rohkeana julisti so-
dan sinua vastaan, oi voimakas Hum-
bugi!

Ensi iskulla katkesi kurkihirsi linnastasi ja
ammottava aukko syntyi lahonneeseen
seinään.

Vapise, vapise, oi Humbugi!

Jo ovat päiväsi luetut!
Jo lähenee valtasi loppuaan!

Mutta tyynenä kokosit sinä kantajoukkosi,
oi Neroakin nerokkaampi Humbugi!
Kateus kierosilmä tarttui ojennettuun käteesi.
Viha polvistui povellesi.
Typeryys typsähti syliisi.
Hiljaa ja varmasti sinä hiivit Neroa vastaan.
Hiljaa ja varmasti varastit Nerolta aseet.
Mutta Nero ei lakannut taistelemasta, ennen-
kuin sinä, oi Humbugi, sen kuolleena
jalkoihisi poljit.
Sinä poljit Neron jalkoihisi ja pusersit ulos
sen sydänveren viimeiseen pisaraan
asti.
Se sydänveri muuttui hohtaviksi helmiksi.
Ne sinä keräsit, oi laupias Humbugi, ja ri-
pustit kaulaasi iki-ihanaksi koristukseksi.
Ylistetty ollos nerokas Humbugi!

Oi Humbugi! taivaanko tyttäreksi sinua sa-
noisin, vaiko manalan hengettäreksi?
Et ole kumpikaan, voimakas Humbugi.
Keskivälillä aina liehut.
Maa on oikea olopaikkasi.

Siellä on ikuinen kotisi, siellä valtaistuimesi!
Ota kruunu päähäsi ja nouse oikealla nimel-
läsi joukkoja johtamaan.
Sillä sinä olet maailman voimista mahtavin.
Kaikki, kaikki maailmassa on humbugia,
paitsi sinä oi Humbugi!

YSTÄVYYTTÄ

Sanatorion ruokasali oli vielä aivan tyhjä, vaikka kello jo oli yhdeksän ja puoli kymmenen oli aamiaistunti. Heloittava päiväpaiste oli nähtävästi houkutellut vieraat ylös tuntuille, sillä jo puoli kahdeksan olin nähnyt suuren parven naisia ja herroja, alppisauvat kädessä astuvan ylös läheisintä jyrkännettä. Astuin salin vieressä olevalle suurelle lasiverannalle katsomaan näkykö ketään, mutta kaikki oli hiljaa ja ääneti. Jämtlannin komeat tunturit kohosivat lumihuippuisina maiseman taustassa ja keskikoksuisten haapojen lehdet värähtelivät sanatorion seinivierissä aivan kuin aristellen omaa vähäpätöisyyttään tuossa luonnon äärettömässä mahtavuudessa.

En tiedä miten kauan lienen istunut siinä, kun äkkiä heräsin siitä että kuulin keveitä askeleita salista. Käännyin katsomaan

ja näin nuoren tytön astuvan sisään, suuri vihko sinikelloja kädessä, niin heleän sinisiä, kuin ainoastaan tunturiseutujen sinikellot ovat. Ja itse hän oli kuin tunturikukka, tuo nuori neitonen. Koska vasta eilisiltana myöhään olin saapunut sanatorioon, en ollut kerinnyt nähdä ketään muista vieraista ja siksi olin hiukkasen utelias näkemään keitä täällä oli. Seurasin silmilläni neitosen puuhia.

Hän asetti sinikellot kukka-astiaan pienellä pöydällä, johon oli katettu kahdelle hengelle. Sitten hän riisui hattunsa ja järjesteli peilin edessä tuuhean keltaisen tukkansa sekä kiinnitti vihdoin pari sinikelloa valkoisen silkipuseronsa vyöhön. Lieköhän ollut seitsemäntoista kesää nähnyt tuo nuori neitonen?

Samassa hän tuli verannalle, jossa istuin, jotain noutamaan. Saatoin silloin nähdä hänet lähemmältä ja huomasin että huoleti saatoin lisätä kymmenen vuotta äsken otaksumaani ikään, ja varmaan olin silloin lähempänä totuutta. Mutta hänen olennossaan oli jotain niin lapsellista ja pehmeätä, että tuomoinen erehdys saattoi tapahtua vähemmänkin lyhytnäköiselle, kuin minä.

Hän palasi takasin saliin pöytänsä ääreen ja järjesteli kukkia ja hänen pienet val-

koiset kätensä liikkuivat hermostuneesti ja hätäillen.

Kelle, kelle, kaikki tuo kukkien loisto?

Samassa kuului kovia askeleita etehisestä. Neitonen säpsähti ja lensi tulipunaiseksi. Minäkin loin uteliaana katseeni oveen päin, jonne neitonen oli kiirehtinyt.

Ovi aukeni samassa ja sisään astui —
— — niin — — —

Nainen hän oli. Hame oli hyvin lyhyt, tukka vielä lyhyempi. Päässä miesten hattu, hameessa tasku kummallakin puolella ja kädet hameen taskuissa.

„Oletko sinä nukkunut näin kauan, unikeko?“ huudahti hento neitonen suudellen kummitusta hellästi molemmille pulleille poskille.

„Niinpä kyllä, kyyhkyseni“, nauroi kummitus, „pitäisihän sinun jo tuntea minun pahat tapani.“

Yhdessä he astuivat sitten pöytänsä luo puhellen puoliääneen. Kummitus asettui mukavasti istumaan, nosti toisen jalkansa ristiin polven yli ja nojasi tuolin selkään sekä alkoi sitten tutkivasti tähystellä minua silmilasiensa läpi.

Koetin näyttää niin vähäpätöiseltä ja vaatimattomalta kuin suinkin, sillä tunsin että

katse oli ankara ja syyttävä. Hän näkyi olevan tyytyväinen käytökseeni. Katse lauhtui ja hän sanoi jotain puoliääneen sille pienelle ja hennolle. Tämäkin nyt loi aran ja pelokkaan katseen minua.

Ruokasali alkoi samassa täytyä vierailia. Äskeinen tunturiseurue tuli nauraen ja puhellen sisään aloittamaan aamiaistaan.

Joukossa huomasin erään tuttavani, rouva Dahlin Helsingistä. Hän näytti jo olevan vallan kotonaan täällä, kuten kaikkialla, missä hän liikkui, ja tuttu jok'ikisen kanssa. Menin häntä tervehtimään enkä malttanut olla kysymättä ketä nuo kaksi tuolla sinikellojen ääressä olivat.

„Vai ette tunne edes heitäkään“, ihmetteli rouva Dahl. „Se on neiti Västman, tuo merkillisen näköinen. Neiti Hanna Västman. Me sanomme häntä tavallisesti Fästmanniksi — hi, hi, hii!“

„Entä tuo hento, vaalea?“

„Se on Sissi Ström. Molemmat ovat kansakoulunopettajia jostakin Kråkvinkelistä, jonka nimeä en muista.“

„Onko hänkin opettaja, tuo pieni? Hän näyttää niin lapselliselta.“

„Lapselliselta? Hi, hi, hii! Vai lapselli-

selta! Kun ei ole huolia, niin sitä kai pysyy lapsellisena.“

Rouva Dahlilla oli epämiellyttävä tapa aina tyrskähtää nauruun, eikä kukaan voinut tietää nauroiko hän omalle sukkeluudelleen vai puhuteltavansa tyhmyydelle.

„Hän on rikas, neiti Ström“, jatkoi rouva Dahl, „mutta hän on ruvennut kansakoulunopettajaksi pelkästä innostuksesta hyvään asiaan — tai Fästmanniin, hi, hi, hi, hii!“

Ja sitten hän hävisi laskemaan leikkiä parin äskentulleen herran kanssa.

Vielä samana päivänä neiti Västman esitti itsensä ja toverinsa minulle. Rouva Dahl kysyi pidinkö sitä kohteliaisuutena vai epäkohteliaisuutena ja kun sanoin että se epäilemättä oli kohteliaisuus, varoitti hän minua vajoamasta suuruudenhulluuteen.

„Fästmanni ei ole koskaan vielä uskaltanut esittää Sissi Strömiä kenellekään, mutta nähtävästi hän pitää teitä liian vaarattomana, jotta voisitte tulla hänen rivaalikseen, hi, hi, hii!“

Ennenkuin ennätin vastata, oli rouva Dahl jo liehunut muitten sanatorion vieraiden luo kertomaan tuota merkillistä tapausta.

„Rivaaliksi!“ Oliko hän aivan mieletön?

Mitä rivaalisuutta tuommoisessa tapauksessa saattoi tulla kysymykseen?

Tuoko lienee kumminkin vaikuttanut minuun, en tiedä, mutta vaistomaisesti vältin neiti Strömiä, jonka avuttomuus suorastaan tympeytti minua. Hän ei näyttänyt uskaltavan sanoa sanaakaan tai ajatella ajatustakaan, ellei neiti Västman sitä ollut ensin hyväksynyt. Ja sitten hänellä oli alituinen suutelemis-into.

Neiti Västman ei ollenkaan näyttänyt pahastuvan, että selvästi osoitin välinpitämättömyyteni hänen ystäväänsä kohtaan. Päinvastoin se tuntui melkein miellyttävän häntä. Hän kävi yhä ystävällisemmäksi minua kohtaan ja tahtoi hyvin mielellään keskustella kirjallisuudesta ja kaikenlaisista nykyajan virtauksista. Eikä hän pahastunut siitäkään, että minä verraten jyrkästi kieltäydyin vastaanottamasta papyrossia, jonka hän päivällisen jälkeen minulle tarjosi. Itse hän aina sanoi polttavansa pari ruuan jälkeen. Se vaikutti niin rauhoittavasti. Rouva Dahl sanoi, että minä vaikutin vielä enemmän rauhoittavasti, koska neiti Västman ei nähtävästi yhtään luullut minusta sitä samaa kuin muista, että nimittäin kaikkien ainoana päämääränä oli ryöstää Sissi Ström pois häneltä.

Mutta sitten tuli se suuri muutos.

Eräänä päivänä tuli sähkösanoma, joka ehdottomasti pakoitti neiti Västmanin matkustamaan pois pariaksi viikoksi. Mutta Sissin täytyi jäädä sanatorioon hermojaan hoitamaan.

Niin sanoi neiti Västman.

Lähtöpäivän aamuna Sissin silmät olivat yön itkusta niin turvonneet että hän näytti puoli sokealta. Neiti Västmanin tuntuu hieman levottomalta ja tuon tuostakin hän sively leukaansa vasemmalla kädellään, samalla kun hän oikealla taputti Sissiä hiukan umpimähkää, milloin olalle, milloin vyötäisille.

Asema oli aivan lähellä sanatoriota ja minäkin läksin sinne saattamaan neiti Västmania ja mahdollisesti pelastamaan Sissiä suistumasta junan alle. Niin arvelin. Eikä se arvelu niin vallan turha ollutkaan.

„Vielä yksi muisku!“ itki Sissi junan ollessa jo liikkeellä ja yritti hypätä vaunun portaille.

„Ottakaa hänet! Heti paikalla!“ komensi neiti Västman minua, ja totellen kuin kenraalia iskin kiinni Sissin kyynäspäähän vetäen hänet pois junan luota. Se meni menojaan ja siinä minä nyt seisoin tuon avuttoman olennon kanssa. Vein hänet huo-

neeseensa, jossa hän tahtoi olla yksin surunsa kanssa, ja läksin ruokasaliin.

„Nyt me lyömme Fästmannin pois laudalta!“ riemuitsi rouva Dahl. „Saatte nähdä että tästä vielä alkaa toinen leikki.“ Ja hän vilkasi voittoisasti kahteen suomalaiseen insinööriin ja yhteen ruotsalaiseen tohtoriin päin, jotka olivat jo viikkokauden olleet hänen uskollisena kunniavahtinaan sanatoriossa.

„Mitä aiotte tehdä?“ kysyin minä.

„Minä uhraan vaikka molemmat insinöörit hyvän asian vuoksi ellei muu auta, hi, hi, hii!“

„Entä tohtorin?“ kysyin minä.

„Varjelkoon! Jotain kai minun täytyy saada itsekin pitää!“ Ja hän liehui pois tohtorinsa luo.

Hetken perästä tuli Sissi ruokasaliin ja asettui traagillisena yksinäisen pöytänsä ääreen. Mutta samassa silmänräpäyksessä oli rouva Dahl hänen vieressään.

„Pikku neiti Ström! Elköö tuki istuko noin yksin! Meidän pöydässä on kyllä tilaa! Tulkaa nyt! Hi, hi, hii!“

Ja niinkuin tuuliaispää hän lennätti Sissin istumaan molempien insinöörien väliin asettuen itse vastapäätä.

Minunkin oli pitänyt siirtyä samaan pöytään ja uteliaisuudella odotin mitä rouva Dahl voisi aikaansaada.

Kaikki kävi paremmin kuin olin ajatellut. Sissi Ström, joka ensin näytti vallan puusta pudonneelta, kotiutui merkillisen pian uuteen ympäristöön. Ennenkuin päivä oli lopussa, hän jo puheli vapaasti meidän kaikkien kanssa ja nauroi kiitollisesti rouva Dahlin jutuille.

Päivä päivältä Sissi näytti yhä paremmin viihtyvän tässä seurassa. Silmiin oli tullut puoleksi utelias, puoleksi ihastunut ilme, aivan kuin hän olisi herännyt tunteettomaan elämään, ja poskilla oli aina raitis puna. Minusta tuntui kuin toinen rouva Dahlin insinööreistä yhä innokkaammin olisi totellut rouva Dahlia, kun tämä komensi häntä näyttämään että hän voisi olla yhtä hyvä Fästmanni kuin toinenkin.

Viikon lopulla kysyi rouva Dahl minulta:
„Oletteko huomannut, etten ole koko ajalla sanonut hänelle sanaakaan Fästmannista?“

Sanoin huomanneeni.

„Katsokaas, se on ollut pelkkää hienoutuntoisuutta — mutta tänään aion puhua.“

Kysyin eikö hän voisi ulottaa hienotuntoisuuttaan tähänkin päivään, mutta hän selitti että minä en ymmärtänyt nais-psykologiaa.

„Paitsi sitä tiedän että hän on tänään saanut kirjeen Fästmannilta“, lisäsi hän.

Samassa saapui keskustelumme esine saliin ja rouva Dahl ehdotti että tilaisimme kahvia, koska vielä oli yli kaksi tuntia illallisaikaan. Sissi Ström näytti hajamieliseltä, mutta istui kumminkin kanssamme kahvipöytään.

„No — onko Fäst — neiti Västman kirjoittanut mitään?“ aloitti rouva Dahl vallan ilman esipuheita.

„O-on — tänään.“ Sissi punastui ja näytti onnettomalta.

„Koska hän sanoo palaavansa?“

„Vasta parin viikon päästä“, kuului Sissin uneksiva vastaus.

„No — ei suinkaan teillä vielä ole ollut ikävä?“ kysyi taas rouva Dahl mitä hellimmällä äänellä.

„E—ei“, kuului hiukan epäröivä vastaus.

„Kirjoittakaa nyt hänelle, että hän voi huoleti viipyä kuukauden poissa“, ehdotti rouva Dahl.

Sissin silmät lensivät vallan pyöreiksi kauhusta. Kuinka hän voisi Hannaa loukata

niin? Hannaa, joka oli aina ollut hänelle enemmän kuin kukaan muu maailmassa.

„No — mitä hyvää hän sitten on tehnyt teille?“ kysyi rouva Dahl viattomasti.

Ja Sissi kertoi. Seminariin hän, Sissi, oli tullut kun hänellä oli niin hirveän suuri halu lukemaan eikä siellä kotikaupungissa ollut muuta sopivaa opistoa. Ja siellä hän oli tavannut Hannan. Hanna oli heti rakast — niin — jaa — kyllä se oli vallan oikeata ja syvää rakkautta jota Hanna oli tuntenut häntä kohtaan. Ja silloin hän oli päättänyt ruveta kansakoulunopettajaksi, vaikka vanhemmat eivät ensin tahtoneet sitä sallia. Mutta ilman Hannaa hän ei olisi jaksanut elää, sillä semmoista rakkautta hän ei koskaan elämässään voisi saada keneltäkään.

„Mitä siihen tulee“, mutisi rouva Dahl puoliääneen, „niin kyllä insinööri — — —“

Sain hänet töin tuskin vaikenemaan, ja onneksi Sissi oli siksi innoissaan ettei hän ollut huomannut rouva Dahlin keskeytystä vaan jatkoi:

„Hanna sai paikan sitten siellä pienessä kaupungissa ja minä muutin sinne myöskin, sillä Hanna ei tahtonut että hakisin erityisen koulun itselleni. Hän ajattelee aina vain minun etuani. Hannan koulussa minä pidän

laulutunnit ja käsityötunnit ja sitten hoidan meidän talouttamme.“

„Eikös se joskus tunnu hiukan kuivalta?“ kysyi rouva Dahl.

„Kuivalta — — — E-ei.“ Tuntui kuin tuo ajatus nyt vasta ensi kerran olisi tullut Sissin päähän.

Rouva Dahl käänsi nyt puheen toisaalle, mutta Sissi näytti onnettomalta ja levottomalta. Selvä reaktiooni viimeisten päivien ilon jälestä oli huomattavissa. Vähän ajan perästä hän hiipi pois huoneeseensa jättäen minut rouva Dahlin kanssa pöydän ääreen.

Rouva Dahl oli niin vakavan näköinen kuin hänen hymyyn tottunut suunsa suinkin salli.

„Minun täytyy käyttää toista keinoa“, sanoi hän synkimmällä äänellään.

„Mutta hyvä rouva Dahl, miksi olette niin suuttunut neiti Västman raukkaan, että välttämättä tahdotte riistää hänen Sissinsä pois häneltä?“ kysyin minä.

„En minä ole ollenkaan suuttunut Fästmanniin semmoisenaan“, vakuutti rouva Dahl, „mutta — myöntäkää että tuo tuommainen on luonnotonta ja inhoittavaa.“

„Se riippuu tietysti — — —“

„Uh — elkää ollenkaan yrittäkö selittää“, keskeytti rouva Dahl minut, „minä *tunnen* että se on hullua, ja sillä hyvä. Ja minä teen Sissistä insinörskan ja toimitan hänet pois Suomeen, erilleen kaikesta turmiollisesta vaikutuksesta. Ja se on oleva ikuisena loistokohtana minun ansioluettelosani.“

Minulla tietysti ei ollut mitään sitä vastaan sanomista, toivotin vain hyvää menestystä hänen hyville aikeilleen.

Seuraavana päivänä huomasin että rouva Dahl kohteli Sissiä erityisen lempeästi. Sissi, joka koko viikon oli saanut paastota suudelmien ja muitten hyväilyjen puutteessa, näytti autuaalliselta, kun rouva Dahl suuteli häntä poskelle ja kiersi kätensä hänen vyötäisilleen. Iltapäivällä kuulin, kun rouva Dahl pyysi Sissiä kanssaan „ihailemaan suuremmoista luontoa iltaauringon hohteessa.“ Minulla oli hiukan kokemusta siitä millaista rouva Dahlin luonnonihailu oli, varsinkin jos tohtori sattui olemaan mukana, enkä oikein voinut ymmärtää, mikä hänet nyt oli noin saanut innostumaan tuntuireihin. Tohtoria ei näkynyt lähimaillakaan eikä suinkaan rouva Dahl aikonut antaa Sissin auttaa itseään kaikkein noiden lukemattomien pikku purojen ja ki-

vikkojen yli. Mutta tuonne näin hänen häviävän Sissin kanssa tunturipolulle, käsi Sissin olkapäällä.

Pari tuntia ainakin kului ennenkuin he palasivat, ja silloin saattoi selvään huomata, että Sissi oli itkenyt.

Ennen illallista supatti rouva Dahl korvaani: „Minä olen selittänyt hänelle kuinka kaikki miehet yleensä ja varsinkin insinööri, ovat avuttomia olentoja ja tarvitsevat naisten hoitoa ja rakkautta ja hän itki liikutuksesta. Kun hän nyt vain käsittäisi että hänen tulee rakastua insinööriin eikä minuun.“

Sinä iltana näytti todellakin siltä kuin rouva Dahlin rohkeimmat toiveet olisivat olleet toteutumaisillaan. Sissi punastui nätisti, kun insinööri istui hänen viereensä, ja oli koko illan hilpeämpi ja suloisempi kuin koskaan. Insinööri kiersi viiksiään onnellinen hymy huulillaan ja hänen silmänsä seurasivat koko ajan Sissiä. Minä vähän epäilin että rouva Dahl oli kohottaakseen lämpö määrää insinöörin sydämmessä lisännyt omin päin pari nollaa, kertoessaan Sissin myötäjaisistä. Oli miten oli, en voinut muuta kuin ihaila tuloksia hänen puuhistaan. Rouva Dahl itse kulki voittoisa hymy huulilla ja hän näytti niin innostuneen ja vajoutuneen tuo-

hon uuteen rooliinsa Sissin äidillisenä onnellistuttajana että hän unohti tohtorinkin läsnäolon ja koetti mikäli mahdollista antaa Sissille tilaisuutta esiintymään edullisessa valossa.

Illempänä, tunnelman kohotessa, insinööri ehdotti että ylihuomenna varhain läksisimme kävelyretkelle runollista tunturikoskea katsomaan, joka oli parin penikulman päässä, ja palaisimme vasta seuraavana päivänä. Rouva Dahl ja Sissi tarttuivat innolla esitykseen ja pian oli päätetty, että me kolme naista, molemmat insinörit ja tohtori läksisimme retkelle ja palaisimme seuraavana päivänä.

„Te saatte pitää huolta toisesta insinöristä“, kuiskasi rouva Dahl jalomielisesti minulle.

„Kiitos!“ kuiskasin takaisin, „mutta minusta tohtori olisi — — —“

„Ei, ei ikinä!“ huudahti rouva Dahl vallan ääneensä, mutta selitti sitten lempeästi, kun koko seurueen silmät kääntyivät meihin päin: „Me väittelimme vain ilmasta.“

Seuraavana aamuna kun sanatorion vieraat alkoivat kokoontua, ei Sissiä näkyneenkään. Hetken odotettua hän kumminkin saapui hiukan hengästyneenä ja posket pu-

nottaen. Hän riensi suoraan rouva Dahlin luo, jota hän innoissaan suuteli huudahtaen:

„Arvatkaappa mistä minä tulen?“

„No mistä, lapseni?“ kysyi rouva Dahl äidillisesti.

„Junalta! Nyt minä kirjoitin sen kirjeen Hanna Västmannille!“

„Minkä kirjeen?“ Rouva Dahl näytti säpsähtävän.

„Minä kirjoitin että te olette niin rakas ja kultainen, ja että me lähdemme pitkälle huviretkelle, ja että minä olen niin terve ja iloinen, ja että hänen ei yhtään tarvitse kiirehtiä minun tähteni tänne. Hän saa viipyä kuinka kauan tahansa, sillä minun on niin hyvä olla!“ Ja Sissi suuteli taas rouva Dahlia.

„Siunatkoon!“ puhkesi rouva Dahlin suusta, ja kääntyen minuun hän lisäsi: „Ellei ihmeitä tapahdu, on hän nyt turmellut koko asian!“

Mutta Sissi oli täydellisesti tietämätön mistään uhkaavasta vaarasta. Rouva Dahl koetti lohduttautua sillä että huomispäivän huviretki saattoi kaikki korvata.

Mutta huomispäivänä satoi niinkuin taivas olisi auennut ja vielä sittenkin seuraa-

vana huomenna. Huviretkeä ei voinut ajatellakaan.

Tuli sitten vihdoin kirkas iltapäivä ja näytti siltä kuin seuraava aamukin tulisi selkeäksi. Silloin piti lähdeettämän ilman muuta.

Me istuimme vilkkaasti keskustellen, rouva Dahl, tohtori, toinen insinööri ja minä, niistä sanatorion vieraista, jotka eivät sattuneet olemaan läsnä, ja koska rouva Dahl tiesi jokaisesta jotain huvittavaa, kului aika hyvin nopeasti. Sissi oman insinöörinsä kanssa istui vähän syrjempänä ja he näyttivät täydellisesti vajonneen omaan idylliinsä. Silloin tällöin sattui joku yksityinen sana korvaamme sieltä päin, mutta ylipäänsä he näkyivät mieluummin istuvan ääneti. Heidän kasvojensa ilmeestä päätäten ei kumminkaan aika näyttänyt tuntuvan ikävältä. Kuulin vihdoin Sissin puoliääneen sanovan:

„Voi — — näyttäkää hiukan iloisemmalta — — minun tähteni — — en voi nähdä — — tuota surullista ilmettä silmissänne — — —“

Ja insinööri veti suunsa sopivaan synkämieliseen hymyyn ja loi Sissiin pitkän katseen.

Mutta samassa silmänräpäyksessä Sissi hypähti pystyyn vallan kalpeana, ja hänen

kasvonsa osoittivat hämmästyksen sekaista pelkoa. Me käänsimme kaikki ehdottomasti katseemme oveen päin, jonne Sissi tuijotti, ja siinä seiso i uhkaavana kuin ukkospilvi neiti Hanna Västman, hattu työnnettynä taaksepäin otsalta, molemmat kädet syvällä hameentaskuissa, ja huulilla katkera hymy.

„Taisin häiritä erittäin hauskaa seuraanne“, kuului vihdoin ivallinen huomautus hänen huuliltaan.

„E-ei suinkaan, neiti Västman“, kiirehti rouva Dahl vastaamaan saaden heti takaisin mielenmalttinsa. Minä näin kuinka hänen vilkkaat silmänsä hehkuivat taisteluintoa. Tässä oli kysymys elämästä tai kuolemasta. Kumpiko oli nyt Sissin saava haltuunsa?

„Olkaa hyvä vain ja käykää istumaan, neiti Västman. Oli todellakin yhtä odottamatonta kuin hauskaa, neiti Västman, saada teidät noin — — —“

„Sinä seuraat minua nyt huoneeseni“, sanoi neiti Västman tyynellä ankaruudella Sissille, kuuntelematta vähääkään rouva Dahlin puhetta. Se katse jonka hän samalla loi Sissiin, oli siksi varma ja käskevä, että paras kenraali olisi saattanut kadehtia sitä. Ja nöyrästi kokoon lyyhistyneenä hiipi Sissi pois uskaltamatta kertaakaan kohottaa sil-

miään meihin. Vilkaisten meihin hetkisen puoleksi ylenkatseella, puoleksi voitonriemulla seurasi neiti Västman Sissiiä pitkillä, jymisevillä askeleilla.

Rouva Dahl oli vaiennut.

Minä kuulin insinöörin hiljaa mutisevan itsekseen: „Perrr — — —“

Siihen hajosi rouva Dahlin luoma tuulentupa.

Kun seuraavana aamuna tulin ruokasaliin, astui rouva Dahl juhllallisena vastaani ja sanoi:

„Menneet!“

„Kutka ovat menneet?“ kysyin.

„Fästmanni ja hänen armaansa.“

Ja sitten hän kertoi palvelustyöltä kuulleensa kuinka neiti Västman koko yön oli pakannut tavaroita ja aamulla puoli kahdeksan toimittanut sekä tavarat että Sissin juunaan, joka oli kiidättänyt heidät etelään päin.

„Tämän sanatorion ilma oli liian turmeltunutta Fästmannin mielestä“, lisäsi rouva Dahl pisteliäästi.

„Voi, voi sitäkin surkeutta!“ en voinut olla huudahtamatta.

„Rauhoittukaa!“ sanoi rouva Dahl juhllallisesti kohottaen molemmat kätensä. „Sissi oli puoleen yöhön saakka itkenyt ja nyyh-

kyttänyt, rukoillen anteeksi uskottomuuttaan. Ja voimmehan otaksua, että hänen vakava katumuksensa sai palkakseen täydellisen anteeksiannon!“

PÄIVÄN POIKA

Päivän poika seiso i Ukko Ylijumalan edessä ja ojensi kahleisiin kiedotut kätensä Ukkoa kohti rukoillen:

„Oi Ukko Ylijumala, eikö ole jo aika katkoa kahleeni? Eikö jo ole aika minun kiirehtiä kansani luo? Kovin jo minua kaivataan, kohta tulemaan toivotaan.“

„Miksi kaipaat kansasi luo, oi Päivän poika?“ kysyi Ukko Ylijumala. „Eikö ole oivempi ollaksesi täällä Päivän asunnoilla, taivaan tilavilla tanhuvilla.“

„Tulta kantaisin kansalleni, kipunoita kuljettaisin, loisin liekit leimahtamaan, pahan polttaisin poroksi“, virkkoi tuohon Päivän poika.

„Kerran jo kävit kansasi luona, kannoit kipunat, kulutit kasket, mutta paloipa siinä samassa lintuin laulupuutkin“, virkkoi Ukko Ylijumala.

Mutta Päivän poika lausui:

„Oi Ukko Ylijumala, jo on ne ajat aikoja olleet. Nyt on kansani kasvanut, Marjatan pojan turvissa ylennyt, ei polta se enää lintuin laulupuita, vaikka tuleni sen käsiin kantaisinkin.“

Ukko Ylijumala katsoi Päivän pojan kahlehdittuja käsiä ja virkkoi vihdoin:

„Niinpä käänny kysymyksinesi Marjatan pojan puoleen. Hän se arvaa aivoitukseni, osaa oikeat ohjeet antaa.“

Päivän poika läksi Marjatan pojan luo ja lausui:

„Oi sinä Marjatan poika, Karjalan kuningas, joko on aika katkoa kahleeni? Onko jo aika mennä kansani luo?“

„Päätä itse Päivän poika“, virkkoi tuohon Marjatan poika. „Joko ovat tiet tasaiset sinun kompastumatta kulkeaksesi? Joko ovat valkammat valmiit lepopaikoiksi Päivän pojalle?“

„Sinähän tuon tiedät, oi Marjatan poika. Sinähän ne tiet tasoitit, sinähän ne valkammat valmistit“, vastasi siihen Päivän poika.

„Lähde kanssani katsomaan, joko lie aika tullut sinun tulta viedäksesi, kipunoita kantaaksesi“, virkkoi tuohon Marjatan poika.

Ja yhdessä he läksivät astumaan, saloja pitkin samoamaan.

Jo oli tiet tasaiset, urat selviksi uurretut. Jo olivat Kalevan urhot kovat kalliotkin murtaneet, naiset korsia kantaneet. Ei näkynyt enää kiviä, ei kohonnut kantoja, joihin Päivän poika olisi pelännyt kompastuvansa. Pienet kivokset itsestään tien viereen vyöryivät Päivän pojan polkiessa, ja oksat syrjään ojentihe, etteivät sankaria satuttaisi. Lehevät oli lehdot, valoisat oli valkamat Päivän poikaa odottamassa.

„Hyvä on täällä ollakseni“, virkkoi tuosta Päivän poika. „Kauniiksi olet kaiken kasvattanut, oi Marjatan pyhä poika, Karjalan korkea kuningas. Vielä taittaos kahleeni, päästä jo vapaaksi vanki!“

„Ei ole kahleesi minun katkottavani“, vastasi vakavana Marjatan poika.

„Kukapa siis kahleeni katkoo, ellet sinä Karjalan kuningas?“ kyseli tuosta Päivän poika.

„Kansasi ne itse katkokoon“, lausui siihen Marjatan poika.

„Milläpä kansani ne katkoa taitaa?“ kyseli kaihomiellä Päivän poika.

Ja Marjatan poika lausui:

„Laulun voimalla ne on ennenkin kahlehet katkottu, soitolla on selvitetty.“

Mutta Päivän poika virkkoi valitellen:

„Oi sinä Marjatan pyhä poika, koska kansani niin mahtavat laulut laatii, niin suuret soitot suorittaa, että ne minun kahleeni kykenevät katkomaan?“

Siihen lausui Marjatan poika:

„Silloin kun se soiton syntysanat oppii, silloin on sillä laulun voima voittamaton ja silloin se kahleesi kappaleiksi katkoo.“

Mutta Päivän poika virkkoi:

„Äijä on jo aikaa vierinyt siitä kun kansani soiton syntysanat oppi. Sitähän jo lapsetkin laulavat, ei yksin partasuut urohot, että soitto on suruista luotu, murehista muovaeltu. Mutta eipä ole vielä kahleeni katkenneet!“

„Ei ole se vielä opittua, mikä on huu-
lin lausuttua“, virkkoi tuohon Marjatan poika.

„Jo on kansani surut surrut, murheet mustimmat kokenut. Kauan olen sen jo kyyneleisnä nähnyt“, vastasi siihen Päivän poika.

Mutta Marjatan poika virkkoi vakavana:

„Koviakin on kyllä kansasi kokenut, vastoinkäyntejä kärsinyt. Mutta itkemättä ne ovat vielä ne tuimimman tuskan kyyneleet,

surematta ovat suuret surut, jotka suuria soittoja synnyttävät. Ei ollut se surua, mitä näit, oi Päivän poika, vaikkei ollut se iloa-kaan. Ilman oli kesäillan kaihoa vain. Ja turhaan ne vuotivat tuskattomat vedet, eivät luoneet lauluun tarmoa, eivät terästäneet urosten mieltä. Vienoutta vain ne valoivat kantelon kieliin, hellyyttä saivat säveleet helkymään, jotka kansasi uneen uuvuttivat.“

„Niinpä päästä minut, oi Marjatan pyhä poika, uuen laulun laatijaksi, uuen soiton suorijaksi, joka kansani unesta herättää“, rukoili Päivän poika.

Ja Marjatan poika lausui:

„Lähde ensin katsomaan, itse kanssani näkemään, joko kansasi kaipaa Päivän poikaa, joka odottelee omaansa.“

Yhdessä he astuivat eteenpäin, jo jou-tuivat laajaan laaksoon, jossa nuoret leikkiä löivät. Siellä lauluja laulettiin, siellä kan-nelta kajahutettiin, illan ihanuutta ylisteltiin.

„Pysähdy tänne, Päivän poika, kanssamme karkeloimaan, luonamme leikkiä lyömään“, pyytelivät immet. „Opeta meille laulusi, käy karkelomme kuninkaaksi. Hellästi sua hoitelemme, sylissämme souattelemm.“

„Kuuletko kutsun, Marjatan poika? Täällä jo minua kaivataan, täällä pysähty-

mään pyydetään“, lausui silloin Päivän poika.

Mutta vaiti seisoj Marjatan poika, kunnes vihdoin virkkoi:

„Oi on sinua Päivän poika, siksikö sulle tiet tasoitin, että laaksoihin leikkiä lyömään jäisit, kuluttaisit kanteleesi kesäiltojen iloissa? On niitä lapsellisempia laulajia, heikompia soittajia, jotka karkeloiden kuninkaaksi kelpaavat, tyttöin tuuteltaviksi. Ei ole tuolla Päivän pojan paikka!“

Yhä kauemmaksi he kulkivat, jo joutuivat urosten joukkoon, missä runoja ruikuteltiin menneitten aikojen muistoksi, kerrottiin katkerista kärsimyksistä, mainittiin muinaiset murheet, suurten sankarien sitkeyttä saneltiin.

„Pysähdy tänne Päivän poika“, pyysivät urohot, „laula laulut entistä ehommat kansasta mi kaikki kärsi, surut suuret, hallat hyiset, suri vaan ei sortununna. Soita meille soitot sorjat, soita sankarisuvusta, joka valvovi alati, torjuu tuhot tulemasta, varjelee Kalevan kentät.“

„Sano sananen, Marjatan poika. Tännekö pysähtyä pitäisi?“ kyseli tuosta Päivän poika.

Mutta synkäksi oli himmentynyt Marjatan pojan katse, kun hän Päivän pojalle lausui:

„Ei ole tuolla Päivän pojan paikka, urosten itkusuiden seassa. Suussa on heidän suuruutensa, huulilla Kalevan kunto. Ei varjella Kalevan kenttiä muinaisilla muistelmilla, kehumalla, kerskumalla, eikä myöskään maassa matelemalla, vaan on tarmolla urosten. Ei siedä mokomat miehet tulilaulua Päivän pojan.“

Pois kulkivat sieltäkin, jo saivat vainiolle, missä mies maata kuokki.

„Raskasta on raataa rahanalaisna!“ huokasi mies. „Jää tänne Päivän poika, laula huolet unohduksiin, anna uutta tarmoa työhön!“

„Etkö tännekään, oi Marjatan poika, minun pysähtyä anna?“ kysyi silloin Päivän poika.

Mutta Marjatan poika hymyili.

„Kyllä kerran, oi Päivän poika, saat raatajankin huolet haihduttaa, uutta tulta tuoda mieliin, mutta vielä ei ole tehtäväsi tullut.“

„Oi Marjatan pyhä poika, kauanko vielä täytyy minun kahlehdittuna kulkea? Kauanko vielä saa kansani kaivata omaansa?“

Mutta Marjatan poika osoitti taivasta, jonka rannalle pimeät pilvet alkoivat kertyä, ja sanoi:

„Luo katseesi tuonne, Päivän poika. Kuuletko jyhän jyrinän? Arvaatko Ukko Ylijumalan aivoitukset? Ilmansa on Ukko nostattanut, vedet káskee valumaan, salamat sinkoamaan, vihurit vinkumaan. Siinä kansasi kykyä kysytään, siinä urosten uljuutta koetellaan. Mitä mietit Päivän poika?“

Kalpeana seiso i Päivän poika lausuesaan:

„Oi Marjatan pyhä poika, kovasti Ukko kansaani koettelee. Kestääkö se vihaisen vit-san? Eikö masennu maan tasalle?“

Ja ylevänä yleni Marjatan poika vastatessaan:

„Suottako minut Virokannas Karjalan kuninkaaksi kastoi? Suottako pantiin Marjatan poika kaiken vallan vartijaksi? Eikö ole minussa miestä myrskyn tuhoja torjumaan?“

„Sinun on valta, Marjatan poika“, virkkoi silloin Päivän poika. „Voit varjella vaaroilta, saatat suojella pahalta, mutta kerro kuitenkin kuinka kansani käynee!“

Ja Marjatan poika virkkoi:

„Kohta koetellaan kansasi kuntoa. Ei jouda silloin immet leikkiä lyömään, ei miehet menneitä muistoja miettimään eikä raataja työnsä raskautta vaikeroimaan. Silloin alkaa ankara aika, kun vedet vievät valmiit

vainiot, kun salamat kaatavat kauniit hongat ja vihaiset vihurit uhkaillen ulvovat. Silloin sankarit suurisuiset omaan surkeuteensa sortuvat, silloin maassa matelijat raunioiden alla surmansa saavat, silloin kaikki Kalevan väki verta hikoillen vapisee. Silloin on kansasi suuri suru tullut! — — Mutta silloin, oi Päivän poika, opitaan myöskin suuren soiton syntysanat, jotka kerran kahleesi katkovat!“

Ja Marjatan pojan silmistä säkenöi päivääkin kirkkaampi paiste. Sädekehällä se ympäröi pimeät pilvet, kun hän kätensä ojensi siunaten ja lausui:

„Silloin olet vapaa, Päivän poika!“

SATIIRIKKO

Helsinki on siitäkkin syystä edellä kaikkia muita kaupunkeja, että täällä on niin paljon neroja. Ja uusia syntyy syntymistään. Eritäinkin loka- ja marraskuussa. Se on kai aiottu korvaukseksi siitä että luonto silloin alkaa vaipua karuun hedelmättömyyteen.

Muulla maailmassa saa useinkin tehdä työtä elinikänsä pääsemättä neroksi. Hyvin harvoin, ehkä kerran vuosisadassa, tapahtuu että joku jo ensi yrityksellä saa neron nimen. Mutta meillä saa. Juuri ensi yrityksellä. Toisella ja kolmannella ja neljännellä j. n. e. ei enää saakaan. Se on Helsingin hauskipia ja omintakeisimpia puolia.

Neroja on tietysti meillä, kuten muualakin monta eri laatua. On kirjailija-neroja, laulaja-neroja, maalari-neroja, kuvanveisto-neroja y. m., y. m., y. m. Sitten on vielä semmoisia neroja, joista Muusat riitelevät,

s. o. semmoisia, joilla on neroa niin hirvitävän moneen suuntaan, etteivät enää lopulta itsekään tiedä mitä ottaa, mitä jättää. Ja vielä on semmoisiakin neroja, joista Muusat eivät riitele, mutta jotka sen sijaan itse riitelevät sitä enemmän. Nämä ovat oikeastaan kaikkein suurimpia neroja, ja niistä kerron toisen kerran. Nyt minun täytyy pysyä pääasiassa.

Tapahtui kerran että meitä oli koolla noin parikymmentä neroa Kansallisteatterin lämpiössä juhlimassa. Juhlan syynä oli se että joukkomme taas oli onnellisesti lisääntynyt yhdellä sielulla. Janne Kankkunen oli näet julaissut ensimmäisen lyriikkakokoelmansa. Se oli herättänyt oikeutettua huomiota. Tuon olimme innostuksella julkilausuneet sanomalehdissä. (Me nimittäin useimmiten pidämme itse huolta kritiikeistä, koska muilla, ulkopuolella olevilla nerottomilla, ei voi edellyttää olevan „forstaaelse“). — Isänmaata ja rakkautta oli Janne Kankkunen ylistänyt.

Päivän sankari istui pöydän päässä ja me pidimme hänelle puheita tapahtuman merkityksestä Suomen vastaiselle kirjalliselle kehitykselle. Sitten joimme hänen maljansa ananas-limunaatissa. Nuorin nero-veljemme oli sekä kiitollinen että syvästi liikutettu. In-

nostuneena hän alkoi uskoa meille tulevaisia aikeitaan saadakseen sympatiaa ja neuvoja kokeneemmilta hengenheimolaisiltaan. Kaikkein lähimmässä tulevaisuudessa hän aikoi dramatiseerata yhden lyrillisistä runoistaan. Siinä ylistettiin Pohjolan neidon ihanuutta. Ensimmäinen näytös alkoi sillä että kymmenkunta patalakkista urosta ja tinarintaista impeä oli kokoontunut karkeloimaan Pohjolan pirtissä, ja sitten — — — —

Tyytymätön murina monelta eri taholta pöydän ympäriltä keskeytti hänen selityksensä. Meitä oli kahdeksan, jotka nousimme seisomaan ja sanoimme suoraan Jannelle että hänen ei sopinut ajatella enää tuota aihetta. Me olimme jo aikoja sitten päättäneet kukin kirjoittaa draaman samasta aiheesta ja alkaa juuri karkelolla Pohjolan pirtissä.

Janne Kankkunen näytti nolatulta, mutta taipui nöyrästi tahtoomme ja sanoi että kyllä hän saattoi kirjoittaa toisenkin draaman nimittäin Kyllikistä ja Lem — — —

Mutta sen pitemmälle hän ei päässyt, kun viisi muuta neroa nousi pystyyn pannen vastalauseensa. Kolmella heistä oli jo viides näytös siitä aiheesta alulla ja kaksi oli enättänyt toiseen näytökseen, neljänteen kuvaelmaan.

Janne Kankkunen oli vallan ymmällä. Hän koetti kumminkin urhoollisesti ylläpitää rohkeuttaan ja sanoi ymmärtävänsä että vanhemmilla oli etuoikeus. Paitsi sitä hänellä aina oli ollut koulussa 10 historiassa, ja siksi hän sanoi jo ennenkin arvelleensa että ehkä joku draama Suomen historian alalta olisi sopivam — — —

Mutta nytkin hän tuli keskeytetyksi ja me kaikki aloimme näyttää levottomilta. Janne Kankkunen oli kaikesta päättäen liian toimintahaluinen eikä malttanut seurata luonnollista kehityskulkua.

Hetken mietittyään nousi yksi meistä seisomaan ja pyysi saada lyhyesti ja tyynesti selittää tätä asiata Janne Kankkuselle. Hän sanoi vakavasti että draamallinen runous ja varsinkin Kalevalasta ja Suomen historiasta otetut aiheet edellyttivät suurempaa kehitystä kuin saattoi olettaa niin nuorena runoilijassa. Suomalaisella yleisöllä oli oikeus saada ainakin pari lyyrillistä kokoelmaa vielä Janne Kankkuselta, ennenkuin hänen oli aika ruveta dramatiseeraamaan runojaan.

Me huusimme kaikki „hyvä! hyvä!“ sillä hän oli julkilausunut meidän kaikkien ajatukset.

Janne Kankkunen oli ainoa, joka ei näyttänyt oikein tyytyväiseltä. Hänen oli nähtävästi vaikea luopua draamatumistaan. Silloin hänen pöytänaapurinsa, jota kunnia-vieraamme alakuloisuus arvattavasti säälisti, koetti hiukan lohduttaa häntä:

„Elä ole milläsikään, Janne kulta! Ennätähän sinä sinne vielä. Ennemmin tai myöhemminhän me kaikki löydämme itsemme Kansallisteatterin näyttämöltä. Kirjoittele sinä nyt vain aluksi lyriikkaa odotellessasi vuoroasi. — Tai, jos sinun lyyrillinen suonesi hetkeksi on kuivunut, niin voithan vaikka laittaa romaanin ensi jouluksi. Minä neuvon sinulle aiheen. Kirjoita rakkaudesta, vapaasta tietysti, sillä muuta rakkautta ei olekaan, vaikka sinä Janne et sitä ehkä vielä ymmärrä. Lue ensin joku helppotajuinen anatomia, että opit ymmärtämään mitä on rakkaus.“

Me nyökäytimme hänelle hyväksyvästi, sillä juuri niin oli alotettava. Sen tiesimme kokemuksesta. Siitä innostuneena jatkoi Janne naapuri-nero:

„Ja elä aristele liiaksi Janne esittäessäsi mitä olet kirjoista oppinut ja sitten oman sielusi valimossa valanut.“

Tuo oli meistä kaunis ja originelli vertaus. Siksi joimme heti hänen maljansa. Jannenkin suu alkoi vetäytyä tajuavaan hymyyn ja hän kysyi:

„Niin että mitäs minä sitten oikeastaan niinkuin kirjoittaisin?“

„Sen sanon heti“, lupasi Jannen naapuri-nero. „Kirjoita esimerkiksi nuoresta sankarittaresta, joka on kaiken ylevyyden perikuva, mutta jonka rakkauksia ja niiden seurauksia turmeltunut yhteiskunta ei ymmärrä, eikä käsitä hänen kauneudenkaipuutaan, vaan tuo — — —“

Mutta nyt luulin että syntyisi täysi tapelu. „Ei! Ei! Tuhat kertaa ei!!!“ huudettiin ympäri pöytään. Siitä aineesta meillä oli jokaisella jo valmiina romaaneja, draamoja, sonetteja, elegioja, hymnejä, eepoksia — ooh — mahdoton oli saada selkoakaan kaikesta, minkä kilvan koetimme selittää ehdottajalle.

Minä huomasin että ehdottaja kalpeni tuhkanharmaaksi. Hän luuli nähtävästi tulevansa heti heitetyksi alas portaita. (Tai oikeastaan ylös portaita, sillä me istuimme alälämpioässä). Hän koetti kumminkin selittää asian ja vakuutti, ettei hän ollenkaan ollut tarkoittanut sitä mitä hän oli sanonut. Meillä Helsingissä ollaan aina niin valmiita usko-

maan että tarkoitetaan juuri sitä mitä sanotaan, ja sillä lailla viattomat ihmiset saavat kärsiä.

Me myönsimme että tuo oli järkevää puhetta ja tynnyimme.

Mutta nero-veljemme tahtoi kumminkin auttaa Janne Kankkusta, joka istui synkkänä pöydän päässä ja sanoi siksi lempeästi:

„Kuuleppas Janne — — mitä sinä sanot — satiirista? Mitähän jos yrittäisit kirjottamaan satiireja!“

Se oli uusi ajatus, vallan omituisen uusi ollakseen lausuttu meidän piirissämme. Me vähän niinkuin säpsähdimme jok'ikinen. Mutta sitten pari meistä sanoi suoraan että ei se ole oikein sopivata suomalaiselle luonteelle. Me olemme kaikki enemmän taipuvaisia tunnelmarikkaaseen surumielisyyteen. Emmekä me neuvoisi ketään ryhtymään semmoiseen alaan, joka edellytti pintapuolisuutta ja pahuutta ja rakkauden puutetta.

Mutta Janne Kankkunen mutisi jotain itsekseen, jota ei kukaan kuullut. Hänen valkea, pohjoismainen tukkansa seisoi harjas-kankeana, kuin ennen muinoin nummisuutarin Eskolla ja minä jo silloin epäilin että alkutyypin itsepäisyys myöskin piili tässä Es-kon nuoressa kansalaisessa. Sitten hän oli

koko illan merkillisen epätasainen, milloin iloinen ja puhelias, milloin ajatuksiinsa vai-
punut. Näkyi selvään että hänellä oli jotain
tärkeätä mielessään.

Noin viikon perästä oli hedelmä sen-
iltaisesta keskustelusta kypsynyt.

Kun eräänä aamuna heräsin ja vilkasin
„Iltalehden“ alakertaan, näin siinä pitkän ju-
tun, jonka alla oli selvillä kirjaimilla painettu
Janne Kankkunen. Luin sen läpi ja kauhis-
tuin. Siinä jaeltiin pistoksia oikealla ja va-
semmalle, mihin sattui vain, ilman edeltäpäin
ajateltua metoodia ja ennen kaikkia ilman
pienintäkään varovaisuutta. Aivan kuin nuori
varsa, joka potkii mihin tahansa, mikä vain
sattuu eteen tulemaan, omaksi ilokseen vain.

Onhan täällä meillä paljon asioita, joille
saa vapaasti nauraa ja pidellä kuinka pahasti
tahansa, mutta paljoa enemmän on semmoisia
asioita, joista ei saa sanoa sanaakaan muuta
kuin lakki kädessä ja silmät alapäin luotuina.

Janne Kankkusta oli hänen kova koh-
talonsa johtanut kirjoittamaan yksinomaan
sellaisista asioista, joista hänen oman rau-
hansa tähden ei koskaan, ei millään ehdoilla
eikä missään tilaisuuksissa olisi pitänyt pu-
hua muuta kuin ihailulla ja myötätuntoisuu-
della. Naiivilla rohkeudella hän puski päänsä

mihin seinään tahansa, joka hänen silmissään hämärsi mustalta. Ei säästännyt yhtään mitään.

Olin hiukan utelias näkemään kuinka Janne Kankkunen mahtoi levätä laakereillaan tuon tekonsa jälkeen. Hän asui samassa talossa kuin minä, tätinsä luona, kerrosta ylempänä, mutta en tavannut häntä koko päivänä, vaikka hän muulloin monasti tuli portaissa vastaani. Paha aavistus sanoi minulle, että laakerit olivat mitä nopeimmin alkaneet muuttua ohdakkeiksi, joilla lepääminen ei tuottanut nautintoa.

Iltapäivällä tuli Janne Kankkusen täti portaissa vastaani. Hän näytti niin synkältä ja onnettomalta, että minä luulin tädin harmaan kissan ehkä saaneen surmansa viimeöisessä tappelussaan. Kysytyäni varovasti syytä hänen suruunsa sain kumminkin kuulla että asian laita ei, luoja kiitos, ollut niin surkea. Mirri voi hyvin. Se oli vain Janne Kankkunen, joka oli ollut kateissa koko päivän. Aamulla hän oli saanut koko paikallisen anonyymiä kirjeitä, joissa oli uhkailtu mitä hirveimpiä asioita Janne Kankkuselle ja kaikille, jotka olivat hänen kanssaan missään tekemisissä. Janne itse oli lähtenyt kävelemään jo ennen aamiaista, eikä vielääkään ol-

lut palannut (uu—uuh—uu!) Tiesi mikä hänelle oli tapahtunut.

Koetin lohduttaa häntä minkä voin ja lupasin ulos mennessäni tarkkaan katsella näkyisikö Janne Kankkusta missään.

Mutta juuri kun minun piti astua katuovesta ulos, pimitti roteva miehen haamu oven ja minä astuin syrjään odottamaan. Sisään tuli turkkikauluksinen herrasmies, joka minut nähtyään seisahtui ja kysyi muitta mutkitta:

„Tiiättäkö työ missee tiällä assuu se Janne Kankkunen?“

Ääni ja asento tuntuivat siksi uhkaavilta, että minä vapisin Janne Kankkus-raukan puolesta. Koetin vähän vältellen vastata että ei herra Kankkunen ole kotona, eikä tiedetä milloin — — —

„Kyllä minä outan, mutta nähä minun se pittää“, keskeytti turkkinieikka minut jyrisevällä äänellä ja lisäsi sitten: „Lukijako työ mittee se kirjotti minusta Iltalehessä?“

En voinut muuta kuin katsoa häneen niin kummastuneella ilmeellä kuin suinkin saatoin pusertaa esiin kasvoistani.

„Min'oon justiisa se patruuna Suastamoinen Eisalamesta“, selitti vieras ja lisäsi ylpeänä: „Kyllä minä näytän jokkaiselle,

joka ruppee nalakuttamaan minusta lehissä
— — —“

Nähtävästi hän epäili minuakin kynäniekaksi, sillä katse, jonka hän loi minuun ei lupailut hyviä. Koetin selittää hiljaisesti että tuskinpa herra Kankkunen tunsikaan herra patruunaa, eikä suinkaan hän ollut tarkoitt

— — —

„Näkkyypä tuo tuntevan, kosk' on kirjottanna“, keskeytti patruuna, ja siinä samassa minä pääsin livahtamaan ulos ovesta jättäen hänet yksin tyynnyttämään tunteitaan.

Olin aika levoton Janne Kankkusen puolesta ja katselin ympärilleni kaduilla nähdäkseni hänet ja varoittaakseni häntä menemästä kotiin vielä. Mutta päivän sankaria (tai oikeammin uhria) ei näkynyt. Vihdoin käyskennellessäni Kaisaniemessä, luulin kuullevani hänen nimeään mainittavan ja seisahduin. Penkillä tuolla näin hämärässä kaksi henkeä ja kuulin itkunsekaisen äänen sanovan:

„En olisi koskaan uskonut — uuh — että te — uu—uuh — — herra Kankkunen, olette niin paha — — uu — uu — että ivaatte minua — — — uuh — —“

„Mutta rakas neiti Himmelros“, kuului Janne Kankkusen epätoivoisesti rukoileva

ääni, „minä vakuutan, etten tarkoittanut teitä!“

„Kyllä minä tunsin että — uu — uu — uuh — tarkoittitte minua — — uuh — kun kirjoititte siitä neidistä, jonka hattu — — huu — uuuh — — oli niin suuri että — uuh. —“

Minä kiirehdin pois. Olin jo kuullut liiaksi. Tunsin sääliä Janne Kankkusta kohtaan. Ja koska hän ei ollut kirjoittanut Ilta-lehteen mitään, josta minä personallisesti olisin voinut loukkautua, toivoin että armelias kohtalo suojaisi häntä.

Sen koommin en Janne Kankkusta nähnyt ennenkuin parin päivän perästä. Hän tuli kadulla vastaan ja minä tuskin olin tuntea häntä. Posket olivat kalpeat ja silmät kuopalla.

„Oletteko sairas, herra Kankkunen?“ kysyin osaaottavasti.

„En“, oli lyhyt vastaus, joka esti muut kysymykset siihen suuntaan.

„Tuletteko juuri Kaisaniemestä?“ kysyin vaihtaakseni ainetta.

„En.“

„Vai niin. Minä vain luulin — —“

„Kävin passia lunastamassa.“

„Passia!“ Minun hämmästykseni oli todellinen.

„Niin juuri. Huomenna lähden Amerikkaan.“

Ilman lähempiä selityksiä hän sanoi hyvästi.

Sen koommin en ole Janne Kankkuksesta kuullut. Mutta kun me nerot seuraavan kerran kokoontuimme, päätimme ikipäiviksi eroittaa seurastamme sen neron, joka oli houkutellut Janne Kankkus-raukkaa poikkeamaan vanhoista traditsiooneistamme ja kirjoittamaan satiirin, siten turmellen lupaa van nuorukaisen tulevaisuuden.

LUONNONKAUNISTA JA TAIDE-
KAUNISTA

Kaunista on kahdenlaista, luonnonkaunista ja taidekaunista. Luonnonkaunis on alempi aste, taidekaunis ylempi. Me suomalaiset rakastamme taidekaunista. Ja miksemme rakastaisi? Se todistaa korkeata kulttuuria.

Luonto lahjoitti kerran Suomelle suuren kosken. Sen nimi oli Imatra. Kaikki sanoivat että se oli ihmeellisen luonnonkaunis. Ei tietty toista sen vertaista. Ei ollut „Vuoksen voittanutta, yli käynyttä Imatran.“

Mutta mahtavat herrat kulkivat syvissä mietteissä ja arvelivat, että olisihan meillä jo varaa hankkia Suomelle taidekauniskin koski. Onhan muillakin sivistyskansoilla taidekauniita koskia, on oikein sellaisia, joiden uomat on taidokkaasti vuoreen uurrettu, ja itse kosken voi panna höyryn voimalla käymään

tai seisahtumaan. Vaikkei sovikaan vielä pyrkiä niin pitkälle meidän köyhässä Suomessa, niin voihan sitä kumminkin jotain saada aikaan täälläkin, jos oikein harrastaa.

Ja mahtavat herrat antoivat raivata Imatran rannat, sannoittaa sirot käyttävät pitkin sen partaita ja istutella hentoja puutarhakukkia sivistyneeksi vastapainoksi kosken raivokkaalle riehunnalle. Ja kaikki suli herttaiseen sopusointuun jylhän luonnon kanssa. Kun sitten vielä komea hotelli kohosi kosken partaalle, hymähtivät mahtavat herrat tyytyväisesti, sillä tuo alkoi jo tuntua taidekauniilta.

Mutta kovin oli kummin vielä jylhä tuo koski ja osoitti sellaista raakaa voimaa, jota sivistyneen sukupolven ei tarvitse sietää. Mahtavat herrat rypistivät kulmakarvojaan ja sanoivat että kyllä me vielä näytämme. Ja he laittoivat itsestään komitean, jonka tuli harkita, kuinka voitaisiin nöyryyttää Imatra. Ja komitea harkitsi ja päätti: „Hurjimman hyrskyn niskaan on rakennettava silta!“ Se oli syntysana. Imatran yli rakennettiin silta todisteeksi siitä että taidekaunis on korkeampi aste kuin luonnonkaunis. Ja nyt kävelevät mahtavat herrat Imatran sillalla tyy-

tyväisesti hymyillen ja kädet housuntaskuissa, kuten hyvä maan tapa vaatii.

Mutta luonto oli antanut Suomelle toisenkin luonnonkauniin paikan, jota oli aivan yhtä vaikea muuttaa taidekauniiksi. Sen nimi oli Punkaharju. Suuret herrat miettivät ja harkitsivat. Yksi sanoi että voisihan sen rinteet kaataa kaskeksi, tasoittaa penkereet pyöreiksi, kylvää ne hienolla heinällä ja sitten sirotella sinne tänne tasapäisiä pensaita ja sylen korkuisia, pallolatvaisia laakereita, niin voisi se ehkä ajan pitkään koitua yhtä kauniiksi kuin Helsingin taideihana Tähtitornivuori. Mutta toiset sanoivat, että saataisi kyllä olla hyvä sekin, mutta pitäisihän voida keksiä jotain uudempaakin ja originellimpää. Ja taas vaipuivat mahtavat herrat miettimään.

Vihdoin kavahti kaikkein mahtavin pysytyyn, pyysi sanavuoroa ja lausui: „Hyvät herrat! Miksi me tässä turhaan järkeämme vaivaamme? Luokaamme katseemme luontoon ja ymmärtäkäämme, minkä ohjeen se itse ylevyydessään on meille antanut! Minkälainen on Punkaharju? Se on korkea, kapea ja pitkä hiekkaharjanne. Voimmeko todellakin vaatia vielä selvempää viittausta luonnolta? Hyvät herrat! Tehkäämme Pun-

kaharju siksi, miksi luonto selvästi ikuisessa järkiperaisyydessään sen on aikonut, nimitäin rautatiepenkereeksi!“

„Hyvä! Hyvä! Eläköön!“ kajahti yksimielisesti kaikkien suusta. Punkaharjusta päätettiin tehdä rautatiepenger. Ja silloin vasta on taidekaunis oleva sopusoinnussa luonnonkauniin kanssa.

Kuuluu täällä Suomessa olevan kolmas-kin luonnonkaunis paikka, jota sanotaan Koliiksi. Se on jossakin, missä lienee, ja kovin vaikea taitaa olla sinne pääsy. En ole siellä käynyt enkä käy, ennenkuin sinne on rakennettu hotellit ja paviljongit ja näkötornit ja kiertorata, jota myöten pääsee sähkövaunuissa ylös asti, ettei tarvitse kiivetä. Nyt se on vielä vallan alkuperäisellä kannalla, eikä siitä kannata sen enempää puhua. En olisi sitä maininnutkaan, ellei se olisi hiukan yhteydessä sen kanssa, josta nyt aion kertoa. Tämä tähänastinen on näet ollut alkulausetta vain, jonka tarkoituksena on ollut todistaa, että me todellakin rakastamme taidekaunista. Nyt vasta tulee itse kertomus.

Siellä Kolin lähellä oli kirkko, vanha ja huono. Ja harmaapää rovasti, joka näytti yhtä vanhalta kuin kirkkokin, oli pitkien,

hiljaisten vuosikymmenien kuluessa uneksintu yhtä ainoata unelmaa ja toivonut sen toteutumista. Se oli unelma uudesta kirkosta. Hän toivoi ja rukoili, että hän vielä ennen kuolemaansa saisi nähdä uuden laajan ja valoisan kirkon kohoavan, jonka hän saisi vihkiä seurakuntansa hartauspaikaksi. Ei hän muuta pyytänyt elämältä, vanha rovasti. Usein hän puhui siitä uudesta kirkosta, mutta köyhä oli seurakunta eikä ollut ketään tuon toimen alkuunpanijaksi.

Silloin se selveni Kolin Kallelle, että hän sen kirkon vielä rakentaa. Kolin Kalleksi häntä sanottiin siksi, että hän oleskeli suurimman osan ajastaan Kolilla, jonka rinteelle hän oli rakentanut pienen hirsimajan itselleen. Siellä hän teki kaikenlaista puutyötä juuri sen verran että hengissä pysyi, mutta ei ruvennut toisen rengiksi. Joutoaikansa, jota oli runsaasti, hän vietti Kolia kierrellessä. Siellä hän istuskeli kivillä tai loikoi sammalilla ja uneksi kummia unia siitä uudesta kirkosta. Ei tainnut olla vallan täysijärkinen se Kolin Kalle. Niin ihmiset kuiskailivat.

Hän näki vallan selvään millainen se oli oleva se kirkko. Kuningas Salomo oli tuottanut seetriputa Libanonilta temppelikseen

Morian vuorella, ja rovasti oli sanonut että ne olivat jotain hongan tapaisia ne seetripuut. Se oli viisas kuningas se Salomo, joka ymmärsi kuinka temppeli oli rakennettava. Hongista oli tämäkin kirkko rakennettava ja Kolin rinteellä sen piti seistä. Liekö ollut Morian vuori korkeampi Kolia? Tuskin. Kollille vedetään punaisia honkia, vanhoja terwashonkia, ja niistä tehdään seinät. Ja valkoisesta koivusta hän veistää kaksi kerubimia, niinkuin oli ollut Salomonkin temppelissä. Toinen asetetaan pääoven yläpuolelle, toinen saarnastuolin yläpuolelle siivet levälään. Ja punertavaa leppää se oli itse saarnastuolikin ja siinä leveä reunus, johon oli veistetty pihlajan lehtiä ja riippuvia pihlajanmarjaterttuja — — — Leppäpuuta oli alttarikin, sitä oli hyvä veistää vaikka minkäläiseksi kukiksi ja lehdiksi. Semmoista se kai oli ollut Salomonkin temppelissä — — — Hän näki sen kirkon ihan selvänä tuossa Kolin rinteellä.

Vihdoin se kävi niin pakoittavaksi tuo temppelin unelma, ettei hän jaksanut sitä kestää, vaan meni ja kertoi vanhalle rovas-tille, kuinka hän oli sitä asiaa ajatellut. Vanha rovasti kuunteli mietteissään ja arveli että ehkä se oli Jumalan vastaus hänen rukouk-

siinsa. Ja sitten hän kirjoitti sukulaiselleen kamarineuvokselle Helsinkiin, ja syksyllä vietiin Kolin Kalle pääkaupunkiin oppimaan rakennustaidetta.

Kamarineuvos oli taiteenharrastaja, ja kamarineuvoksen rouva puhui ranskaa aivan sujuvasti, ja molemmat he olivat jo kauan katselleet, mistä löytäisivät köyhän neron, jota voisi auttaa eteenpäin tässä pahassa maailmassa, koska heillä itsellään ei ollut yhtään lasta. Kolin Kalle tuli kuin lahjana taivaasta.

Kamarineuvos toimitti hänelle heti parhaat piirustuksen ja rakennustaiteen opettajat, kamarineuvoksen rouva rupesi antamaan hänelle ruotsin ja ranskan tunteja, ja yhdessä he määräsivät hänelle nimeksi Karl Collin.

Ja kumman nopeasti hän edistyi tuo uusi Karl Collin. Tutustuin häneen heti hänen tultuaan Helsinkiin ja usein kävelimme yhdessä puhellen hänen töistään. Ensi alussa kun Kolin Kalle vielä oli voimakkaampi kuin Karl Collin, hän yhtä mittaa puhui siitä kirkostaan, jonka hän kerran aikoi rakentaa punaisista hongista Kolin rinteelle, mutta sivistyksen edistyessä uudet kuvat alkoivat työntää entiset syrjään, ja hän puhui siitä yhä harvemmin.

Sitten kahden vuoden kuluttua tuli hänen „suuri päivänsä“, kun Ateneumin salissa oli näytteillä piirroksia, puuveistoksia, kipsiveistoksia, rakennusluonnoksia y. m., joitten kaikkien reunassa oli nimi Karl Collin. Hän oli nero. Sen sanoivat kaikki arvostelijat ja sen myönsi kamarineuvoskin, vaikka hän vaatimattomasti vastusteli liiallista kiitosta.

„Tjaa“, kuulin hänen sanovan, „täytyyhän myöntää, että hän on nero. Olen hyvin iloinen, että olen voinut tehdä jotain. — Tjaa — — noissa piirustuksissa on perspektiiviä ja — hm — jonkunmoista groteskia huumoria — clair-obscur on varsin hyvä — — mutta —“ (hän tirkisti tarkkaan toisella silmällään) — „tjaa — niistä puuttuu vielä eleganssia — ne ovat — hm — ehkä hiukan karkeita. Mutta sen saamme kyllä häviämään Parisissa.“

Hän teki soresan liikkeen vasemmalla kädellään ja minä ymmärsin että Kalle lähetettäisiin Pariisiin. Tietysti. Sehän on selvä ja tunnustettu asia että suomalaisen taiteen tulee hakea mallinsa ja henkensä ravinnon Pariisista. Suomalais-ugrilainen henki sulautuu niin omituisen helposti gallialaiseen henkeen ja ranskalaiset kulttuurikukat soveltuvat niin hyvin istutettaviksi meidän maaperään.

Verraten vähässä ajassa ne sitten täällä saavuttavat vallan kodinomaisen tuoksun.

Tapasin Kallen iltaa ennen hänen lähtöään.

„Kuulkaa“, sanoi hän äkkiä, „minusta tuntuu melkein kuin tekisi mieleni Kolille eikä Pariisiin.“

„Kuinka niin?“ kysyin.

„En ymmärrä, mitenkä se tuntuu niin kummalta. Jos vanha rovasti sattuu kuolemaan, ennenkuin minä ennätän sen kirkon rakentaa. — — Se olisi ensin pitänyt saada valmiiksi. — — Se on melkein unohtunut — — —“

„No, eihän se nyt sentään unohtune — — —“

„Kun on niin paljon muuta muistettavaa — — — mutta samapa se, vaikka unohtuukin! Opin kai siellä Parisissa rakentamaan toisen ja paremman.“

Ja huolettomalla heilahduksella hän nosti lakkiaan hyvästiksi.

Sitten kahden vuoden perästä hän palasi Parisista. Kävelin Esplanaadilla toukokuun lopulla, kun etäältä huomasin ulkomalaiseen tyyliin puetun herran lähestyvän. Hän heilutti keppiään hiukan huomiota herättä-

vällä tavalla, housunlahkeet olivat ylös kääri-
tyt, vaikka nyt oli tuhkakuiva kadulla, kaulassa
hänellä oli kahdeksan senttimetriä korkea
kaulus ja sen ympäri jättiläiskravatti. En kat-
sonut häntä sen enempää, mutta äkkiä kuu-
lin tutun äänen huudahtavan:

„Ah — tekö siinä?!“

Ja Kolin Kalle seisoi ihka elävänä edes-
säni nostaen muodikasta, vaaleata hattuaan.
Katseeni mahtoi ilmaista hämmästykseni, sillä
hän puhkesi iloiseen nauruun. Samassa pu-
tosi myöskin pince-nez pois hänen nenältään,
joka nähtävästi oli ainoa, mikä ei ollut vä-
hääkään muuttanut muotoaan Parisissa, vaan
pyrki yhtä itsepäisesti kuin ennenkin kohti
ilmoja, eikä tahtonut ottaa kannattaakseen
mitään outoja kulttuurituotteita.

Kun tervehdykset oli vaihdettu, poik-
kesimme Kämpin kahvilaan, jossa kahvia
juodessa rupesimme puhelemaan ja kysele-
mään kuulumisia.

„Kuinka sen kirkon laita nyt on?“ puh-
kesin kysymään, sillä kovin teki mieleni tie-
tää, vieläkö tuolla vanhalla unelmalla oli mi-
tään voimaa tässä uudessa miehessä.

„Jaa — jaha — vai olette tekin siitä
kuullut.“

En tiennyt mitä ajatella. Eikö hän muistanut enää että hän ennen muinoin alinomaa oli minulle kertonut siitä? Mutta hän jatkoi samassa:

„Jaa, se oli todellakin onnellista, että heti sain tuon tilauksen. Piirustukset ovat jo kaikki valmiina. Mutta ettekö suvaitse ilahduttaa minua tulemalla katsomaan niitä? Saanko kunnian vaivata teitä huoneeseni tässä samassa hotellissa? — Pyydän, sallikaa minun saattaa teidät sinne!“

Eihän noin siroa pyyntöä voinut vastustaa. Me kiiruhdimme siis ylös portaita Karl Collinin hyräillessä itsekseen: „Allons enfants de la patrie!“

Suurella pöydällä olivat piirustukset leväällä ja toisella pöydällä oli neliskulmainen marmorilohkare. Komealta näytti tuo monitorninen, pylväspäinen kirkon kuva, ja tyytyväisenä osoitti herra arkkitehti ensin sitä ja sitten kivilohkareta.

„Tässä piirros ja tuossa rakennusaine!“

„Marmoria!“ huudahdin minä, ja sanatonna hämmästyksestä koetin kuvitella millaiselta tuo marmorinen komeus tulisi näyttämään Kolin honkien seassa.

„Jaa, jaa! Tällaista marmoria!“

Hän käänsi toisen puolen lohkkarettä minuun päin, ja minä näin että se olikin varsin vaatimatonta tiilikiveä. Sitten hän puhkesi nauruun, niin että pince-nez lennähti kauas.

„Niin kaikki muutkin tulevat huudahtamaan. Tämä on näettekö vallan uusi keksintö. Vallan erinomainen! Pinta on laitettu niin sileäksi että sen voi maalata aivan marmorin väriseksi. Kaikki lohkkareet valmistetaan tehtaassa aivan valmiiksi — ei muuta kuin latoo ne vain päällekkäin sitten. Siitä tulee aivan kuin marmorikirkko.“

Tuntui kuin olisin kuullut Kolin honkien hiljaa huokailevan.

„Ja katsokaappa ikkunoita! Sekin on verraten uusi keksintö, vaikka se jo alkaa olla täällä pääkaupungissa hiukan käytännössä. Pienistä erivärisistä lasipaloista ja pullonpohjista kokoonpantu! Aivan kuin lasimaalaus! Kuin hienoin lasimaalaus! Eikä maksa kymmenettä osaakaan siitä kuin oikea lasimaalaus maksaa! Ja kaikki ornametit tulevat samassa tehtaassa val — — —“

„Mutta sille paikalle, johon kirkko rakennetaan, ei oikein sopine — — —“

„Jaa — eikö totta? Paikka on vallan sopimaton! Mutta minä toivon varmasti että ystävänä kamarineuvos, joka nyt on kaupun-

gin valtuusmiesten puheenjohtaja, voi vaikuttaa siihen suuntaan, että valtuusmiehet suostuvat vaihtamaan paikkaa ja sallivat kirkon rakennettavaksi Rautatietorille — — —“

„Helsinkiinkö tämä kirkko siis tulee rakennettavaksi?“

„Niin, niin, tietysti. Luulin teidän tietävän. Rautatietori olisi mainio paikka jo siitäkin syystä, että matkustajat silloin heti ensimmäiseksi näkisivät Helsingin marmorikirkon ja saisivat tuntea niinkuin pääkaupungin tuulahduksen jo ensi askeleillaan.»

„Minä luulin — hm —“

„Mitä te luulitte?“

„Luulin vain, että puhuitte siitä toisesta kirkosta.“

„Mistä toisesta kirkosta?“

„Siitä, joka oli rakennettava punaisista hongista ja valkoisesta koivusta sinne kauas Kolin rinteelle, ennenkuin vanha rovasti kuolee.“

Herra arkkitehti vaikenä äkkiä ja kävi tulipunaiseksi.

„Niin — se — sitähan minä aina ennen — — taisin ajatella — — —“

Ja sitten hän puhkesi nauruun, sellaiseen onttoon, äänekkääseen nauruun. Enkä minä oikein tiennyt oliko se naurua, vai liekö ollut itkua.

HYVÄ TYTTÖ JA PAHA TYTTÖ

Oli kerran hyvä tyttö, jolla oli hyvin paljon hyviä periaatteita. Niitä hän seurasi, teki aina oikein ja tuli niin onnelliseksi.

Samaan aikaan eli myöskin paha tyttö, jolla oli kovin vähän periaatteita. Niitäkin vähäiä hän seurasi vielä vähemmän ja hänen tekonsa ja toimensa olivat milloin oikeita, milloin vääriä, ja hän tuli niin onnettomaksi. Vihdoin hän vallan kuoli onnettomuudesta.

Tässä maailmassa on nimittäin asetettu niin (kuten me kaikki hyvin tiedämme), että hyvä aina saa palkkansa ja paha rangaistuksensa. Se kuuluu siveelliseen maailmanjärjestykseen.

Hyvän tytön ja pahan tytön elämäntiet kulkivat vallan lähetysten. Luultavasti siksi että muutkin ihmiset saattaisivat verrata niitä

ja ymmärtää kuinka hyvä on hyvä ja kuinka paha on olla paha. Kohtalo panee usein toimeen semmoisia opettavaisia esityksiä.

Hyvän tytön elämäntie oli tasainen ja leveä ja periaatteet olivat asetetut kuin virsiantolpat aina määrämätkan päähän pitkin tietä. Paljon oli istutettu tuuheita puita varjostamaan liialta lämmöltä sekä myöskin rakeilta ja rajuilmoilta. Helppo oli astua sitä tietä, helppo ajaa vaikka nelivaljakolla.

Mutta hyvätkin tytöt ovat kerran nuoria, ja lintujen laulu ja kukkien loisto ja metsän hyminä voivat silloin joskus vallata mielen niin, että kaikki muistot haihtuvat ja silmät eivät näe selvää tietä. Pois, pois tekee mieli silloin siimekkäille metsäpoluille ja aurinkoisille ahoille, kauas pois viitoitetulta ajotieltä.

Hyvä tyttö nuoruudenhulluudessaan rakastui ylioppilaaseen, joka lauloi tenoria ja vietti iloista elämää, hiukan iloisempaa kuin järkevät ihmiset pitivät kohtuullisena. Tenorilaulajilla on usein semmoinen ruma tapa.

Ylioppilas rakasti myöskin hyvää tyttöä, ja voi, voi, voi, millainen onnettomuus siitä olisi saattanut syntyä, ellei hyvä tyttö olisi ajoissa lujasti tarttunut kiinni siihen periaateeseensa, joka kielsi häntä rakastamasta semmoista ylioppilasta, joka lauloi tenoria ja

vietti iloista elämää. Eihän sitä yhtään tiedä olisiko tenorilaulaja koskaan vakaantunut ja käynyt lujaksi ja tarmokkaaksi, vaikka hän kyllä lupasi ja vannoi. Hyvät tytöt ovat liian hyviä ruvetakseen mihinkään uhrautumispuuhiin ellei ole varmoja takeita tuloksista. Siitä syystä ylioppilas sai mennä menojaan, ja sitten hän rupesi viettämään vielä iloisempaa elämää kuin ennen. Tai ei se oikeastaan ollut iloista, vaan surullista. Mutta ihmiset sanoivat sitä iloiseksi. Sitten hän meni valan pilalle. Hyvä tyttö oli sitten niin iloinen, kun hän oli osannut olla varovainen.

Sen jälkeen tapahtui kerran että toinenkin mies, joka vietti vakavata elämää eikä laulanut yhtään mitään, rakastui hyvään tyttöön. Hyvä tyttökin alkoi tuntea jotain rakkaudentapaista rinnassaan. Mutta hyvän tytön periaatteisiin kuului sekin, että pohjoismaalaisen naisen tulee aina olla uskollinen ensimmäiselle rakkaudelleen eikä saa rakastaa muuta kuin yhden kerran. Siksi hän päätti olla rakastamatta sitä vakavaa, laulamatonta miestä ja elää vain koko ihmiskunnan hyväksi. Ja kaikki jotka sen kuulivat, kunnioittivat hyvää tyttöä.

Ensin hän päätti uhrautua veljensä onnen hyväksi, sillä hyvä tyttö piti niin paljon

veljestään, joka oli hyvä poika. Ei tosin niin hyvä kuin hyvä tyttö, sillä hyvät pojat eivät voi olla niin hyviä kuin hyvät tytöt. Heillä on luonto vastassa.

Veli teki sen erehdyksen, että rakastui pahaan tyttöön. Hyvä tyttö kyllä varoitti ja sanoi että varo sinä sitä tyttöä, mutta hyvä poika ei välittänyt varoituksista. Ei välittänyt yhtään mitään järkevästä puheista, vaan meni naimisiin pahan tytön kanssa.

Kaikki näytti alussa käyvän oivallisesti. Hyvä poika rakasti koko sielullaan paha tyttöä ja paha tyttö rakasti hyvää poikaa. Mutta hyvä tyttö sanoi alituisen että saa nähdä vielä kuinka käy.

Ja sitten kävi.

Paha tyttö oli ennen vallan nuorena rakastanut leikkiveriaa, joka meni merille. Mutta koska työllä ei ollut periaatteita, jotka olisivat estäneet häntä rakastumasta uudelleen, oli hän muutaman kuukauden kuluttua unohtanut merimiehensä ja rakastunut hyvään poikaan. Pahoilla tytöillä on usein semmoinen liian läikkyvä luonto.

Nyt oli merimies taas palannut kotiin. Hän oli käynyt niin komeaksi ja miehekkääksi siellä aavalla merellä. Iho oli rusket-

tunut, tukka käynyt tummemmaksi ja silmissä oli meren syvää, salaperäistä loistoa.

Hän tapasi sitten pahan tytön ja he nauroivat yhdessä muistellessaan lapsuuden aikoja. Eikä heidän naurussaan ollut mitään pahaa, ei muuta kuin nuoruuden iloa vain.

Mutta pahan tytön mieli kävi niin kummaksi, kun merimies kertoi kaukaisista maista ja mustasilmäisistä tytöistä ja merestä, merestä, joka tenhosi ja lumosi enemmän kuin loistavat silmät ja punaiset huulet. Rintaan tuli kuin kaipaus kauas pois tunteettomia vaaroja kohti.

Päivä lasi metsän taa ja linnut lakkasivat laulamasta ja hongikon humina oli kuin etäisen meren kutsu.

Aika ei enää vierinyt eteenpäin vaan taaksepäin, kauas, kauas lapsuuden aikoihin asti.

Paha tyttö oli lapsi taas, avuton raukka, jolla ei ollut kotia, ei omaisia. Mutta ei hän sitä surrut, sillä merimies oli luvannut viedä hänet pois aavaa merta pitkin päiväpaisteisiin maihin.

Hongikko humisi niin salaperäisesti ja paha tyttö oli lapsi taas, joka pelkäsi ja haki turvaa. Eikä hän vetäytynyt pois kun merimies kiersi käsivartensa hänen ympärilleen

ja suuteli häntä. Se oli hyvästi-suudelma ajoille, jotka olivat olleet.

Mutta sitten hän heräsi ja muisti että nyt oli nykyisyys.

Ja hän meni pois hyvän pojan luo, jota hän rakasti, ja kertoi mitä oli tapahtunut. Ja hyvän pojan silmiin tuli jotain murtunutta, sillä hän muisti nyt mitä hyvä tyttö aina oli sanonut.

Eikä se murtunut katse enää hävinnyt hyvän pojan silmistä, vaikka paha tyttö vakuutti rakastavansa häntä yksin, häntä vain. Paha tyttö raukka koetti selittää ja vakuuttaa, vakuuttaa ja selittää, mutta ei hyvä poika ymmärtänyt hänen selityksiään eikä luottanut hänen vakuutuksiinsa. Paha tyttö käsitti että jotain oli särkynyt, jota hän ei enää koskaan saut ehyeksi.

Eikä sitä ollut kukaan tahallaan särkenyt. Mutta semmoista on elämä. Kun päivä laskee ja hongikko humisee ja kukat tuoksuvat, käy mieli niin kummaksi, että onni voi särkyä.

Ja paha tyttö kävi hiljaiseksi ja surulliseksi, eikä enää osannut nauraa niinkuin ennen. Se päivä koitti sitten, jolloin hän lepäsi kalpeana vuoteellaan ja tunsi kuoleman tulevan. Ja pikkunen tyttölapsi lepäsi kät-

kyessä vuoteen vieressä ja nukkui rauhallista untaan.

Paha tyttö katsoi kauan ja rukoilevasti hyvään poikaan, joka oli kumartunut hänen ylitsensä. Sitten hän käänsi katseensa pikku tyttöönsä ja koetti puhua.

„Armas — — opeta häntä ymmärt — — —“

Mutta hän ei jaksanut sanoa sanotta-vaansa loppuun. Kuolema läheni ja katkasi sanat — — —

Hyvä poika oli surun murtama, ja hän suuteli säälien äiditöntä pikku tyttöään.

„Kuulitko mitä hänen äitinsä sanoi erotessaan?“ kysyi hyvä tyttö osanottavasti.

„Niin — niin — ’opeta häntä ymmärtämään’, se oli hänen viimeinen pyyntönsä“, sanoi hyvä poika hiljaa, ja hänestä tuntui kuin hänellä olisi ollut suuri velka maksettava tuolle pienelle lapselle.

„Eihän se niin ollut“, virkkoi hyvä tyttö varmasti. „Opeta häntä ymmärtäväiseksi, niinhän hän sanoi.“

Hyvä poika katsoi arasti hyvään tyttöön, joka seisoi siinä varmana ja tarmokkaana.

Eikä kukaan tiennyt mitä paha tyttö-raukka oikeastaan oli tahtonut sanoa.

ÄITI

Äiti näki Suruttaren lähestyvän.

„Mitä tahdot Surutar?“ kysyi äiti.

„Punaiset ovat poikasi posket, kalpeat minun. Vien ruusut hänen poskiltaan“, sanoi Surutar.

„Punaisethan ovat minunkin poskeni. Ota ruusut niistä, Surutar. Säästä nuoren poikani poskia!“ pyysi äiti.

Ja Surutar vei ruusut äidin poskilta.

„Oi äiti armain — kalpeat ovat poskesi. Miksi huolehdit kantajani?“ kyseli punaposkinen poika.

„Elä huoli siitä poikani nuori. Paina poskesi poskeeni, niin ruusut kyllä palajavat“, virkkoi äiti tyynnyttellen.

Poika painoi poskensa äidin poskeen ja puna nousi äidin poskille, entistä armaampi.

Mutta lisää tahtoi Surutar.

„Kirkkaat ovat poikasi silmät, himmeät minun. Vien loiston hänen silmistään.“

„Oi Surutar, katso. Kirkkaathan ovat minunkin silmäni. Ota loisto niistä. Säästä nuoren poikani silmät!“ rukoili äiti.

Ja Surutar vei loiston äidin silmistä.

„Emoni kallis, minne häipyi silmäisi loisto? Itkuko sen sammutti?“ kyseli poika.

„Elä huolehdi siksi poikani armas. Katso silmiini kauan, kauan, niin loisto taas niihin palajaa“, lohdutti äiti.

Ja poika katsoi kauan äidin silmiin ja loisto palasi niihin entistä lämpimämpi.

Mutta ei vielääkään tyytynyt Surutar.

„Hymyilevät ovat poikasi huulet. Minun ovat tuskasta vääntyneet. Vien hymyn hänen huuliltaan.“

Mutta taas rukoili äiti:

„Säästä Surutar poikaani nuorta! Hymyileväthän minunkin huuleni. Ota hymy niistä!“

Ja Surutar vei hymyn äidin huulilta.

„Emoni, kantajani, minne pakeni huultesi hymy? Suruko sen särki?“ valitti poika.

„Elä huolehdi poikani nuori! Paina huulesi huuliini, niin hymy kyllä palajaa“, lohdutteli äiti.

Poika painoi huulensa äidin huuliin ja hymy palasi entistä vienompana.

Mutta kateellinen on Surutar. Ei siedä ihmisonnea.

„Johan kerran poimin ruusut poskiltasi, johan himmensin silmäisi loiston, johan sammutin huultesi hymyn. Mistä poimit uudet ruusut, mistä löysit uuden loiston, mistä hymy huulillesi hiipi?“

Mutta se oli äidin sydänsalaisuus. Eikä sitä Surutar arvannut.

Turhat ovat hyökkäyksesi, Surutar. Ei himmene enää äidin silmä, sillä pojan nuoren silmästä siihen loisto heijastaa. Ei hälväne enää äidin hymy sillä pojan huulilta hymy heijastaa. Turhaan ammut nuolesi, Surutar!

Jo kyllästyi Surutar.

„Pidä hymysi! Pidä onnesi! Mitäpä niistä huolisin! Paljon olen poiminut äitien hymyjä, paljon olen kalventanut äitien poskia. Mitäpä välittäisin mokomista enää! Haen aarteita kalliimpia, otan saaliita suurempia. Vien poikasi kevätunelmat. Otan poikasi nuoren uskon!“

Se oli uhka Suruttaren. Paljon, paljon pyytää Surutar.

Silloinpa kalpeni äidin poski. Silloinpa himmeni silmän loisto.

„Ota kaikki mitä mulle on annettu. Ota kaikki kaksinkerroin. Mutta säästä poikani kevätunelmat! Säästä poikani nuori usko!“

„Ja mitä mulle uhriksi tarjoot, äiti? Oman kalpean hymysikö? Oman onnesi pirstaleetko? Köyhä on uhriksi, liian köyhä, ja sen otan antamattasikin“, ilkkui Surutar.

„Surutar, Surutar, sääli vielä kerran! Pyydä sydämmeni, pyydä sieluni, mutta säästä nuoren poikani onni!“

„Annatko kalleimman aarteesi, niin säästän?“ sanoi Surutar.

„Annan, Surutar, annan!“

„Anna poikasi!“

„— — — Poikani — — —“

„Luovu nuoresta pojastasi, niin säästän poikasi onnen!“

— — — — —
Maailma kävi kylmäksi ja päivä pimeni yöksi.

„Luovun pojastani“, sanoi äiti — — —

Yössä alkoivat tähdet kimmeltää — —

Ja taas värisi hymy äidin huulilla.

Joku sanoi sen olevan äärettömän onnen hymyn.

Toinen sanoi sitä pohjattoman tuskan hymyksi.

Ja kolmas arveli sen hymyn olevan kotoisin sieltä, missä ääretön onni ja pohjaton tuska yhtyvät yhdeksi.

OPETTAJA TOUHIO

En sano onko opettaja Touhio mies vai nainen. Jos sanon että hän on mies, luullaan heti, että tarkoitan opettaja A:ta. Jos taas sanon että hän on nainen, pidetään sitä kavalana salaviittauksena opettaja B:ta vastaan. Semmoiset seikat ovat niin vaikeita täällä meidän suurkaupungeissa. Siitä syystä en sano. Enkä myöskään sano onko hän kansakoulun, vai tyttökoulun, vai lyseon, vai yliopiston opettaja. Samasta syystä. Ja oikeastaan nuo ovatkin sivuasioita. Olipa hän mies tai nainen, ei se vähääkään muuttaisi häntä, ei heikontaisi, ei vahvistaisi, ei sulostuttaisi, ei jäykentäisi. Opettaja Touhio sanoo aina itse että miehen ja naisen välillä ei oikeastaan ole mitään erotusta. Se on vain tyhjää taikauskoa se, että muka on.

Vielä vähemmän se merkitsee, *missä* hän on opettaja. Pääasia on että tiedämme, että hän on *opettaja* tuon sanan kaikkein mahdollisimmin laajassa merkityksessä.

Mutta sekään ei sentään ole kaikkein tärkein asia. Opettaja Touhiossa on yksi ominaisuus, joka tekee hänet merkkihenkilöksi: Hän tietää kuinka maailma on parannettava.

Onhan meillä jokaiselle himmeä aavistus siitä, että tämä maailma olisi parannuksen tarpeessa. Hyvin harvoilla kumminkaan on selvillä kuinka tuo parantuminen olisi aikaansaataava, vaikka kyllä voisimmekin yhtä ja toista ehdoittaa, joka ehkä hiukan auttaisi.

Mutta opettaja Touhio tietää: Maailma on parannettava esitelmillä.

Siitä syystä hän jakaa ihmiskunnan kahteen ryhmään: hyödyllisiin ja hyödyttömiin, s. o. sellaisiin, jotka pitävät esitelmiä ja sellaisiin, jotka eivät pidä. Ja siitä syystä opettaja Touhio on valinnut elämäntehtäväkseen saada mikäli mahdollista koko ihmiskuntaa pitämään esitelmiä. Ja hänen työnsä kantaa yhä uusia hedelmiä.

Ennenkuin tunsin hänet, ajattelin häntä aina jonkunmoisella kateudensekaisella epäluulolla. Mitä hän nyt oikeastaan oli sen

parempi kuin minä ja monet muut? Enkä minä ymmärtänyt että ihmiset niin nöyrästi tottelivat häntä, kävivät esitelmiä kuuntele-massa ja pitämässä. Mutta sitten tutustuin häneen ja ymmärsin. Tapaus oli seuraava:

Olin kerran tohtori Vuoren luona hake-massa apua yskälleni. Koska nyt ei ollut vastaanottotunti, puhelimme kaikenlaisista asioista, m. m. opettaja Touhiosta. Tohtori Vuori, tulinen mies, käytti jotenkin voimak-kaita sanoja ilmaistakseen että hän ei aina-kaan ihailut opettaja Touhiota. Minä säästin häntä kykyäni mukaan. Tämä sielujemme sopusointu tuntui innostuttavan tohtoria. Hän nousi seisomaan ja lausui tarmolla:

„Toivoisinpa tosiaankin, että hän kerran tulisi minuakin vaatimaan esitelmän pitoon! Kyllä minä vastaisin!“

Ihmisen ei koskaan pitäisi tuolla lailla kerskailla. Sen kuuli Nemesis.

„Kling-kling-kling“, kuului ovikellon ys-tävällinen kilahdus. Hetken kuluttua astui sisään palvelija ja ilmoitti, että opettaja Tou-hio pyytäisi puhutella tohtoria.

Tohtori säpsähti. Minusta näytti kuin hän olisi aavistanut tulevaa onnettomuutta.

Hienotuntoisesti nousin heti ylös lähte-äkseni pois, mutta tohtori pyysi minua jää-

mään. Ojentautuen suoraksi hän vakuutti mielellään suovansa että muitakin oli näkemässä kuinka *hän* kaikenlaisia humbugeja kohtelee. Arvelin että onhan se opettavaista, ja jäin.

Tohtori vilkasi peiliin ja asettui ryhdikkääseen asentoon. Ovi aukeni, ja sisään astui opettaja Touhio. Pari sekuntia nuo molemmat katsoivat äänetönnä toisiaan ikäänkuin mittailten voimiaan. Sitten lyhyen esitelyn jälkeen tohtori pyysi vierastaan istumaan.

Opettaja Touhio loi hitaan ja tutkivan katseen ympäri huonetta ja sitten tohtoriin. Huone ei ollut aivan hyvässä järjestyksessä. Sen saattoi myöskin lukea opettaja Touhion silmistä. Tohtori näytti hiukan hermostuvan. Vihdoin avasi opettaja hiukan vasenta puolta suustaan ja sanoi:

„Tulin kysymään tahdotteko pitää esitelmän ensi sunnuntaina puoli kahdeksan Valon vuosijuhlassa?“

Se on omituista kuinka mitättömän pieneksi ihminen tuntee itsensä, kun se, joka häntä puhuttelee, ei viitsi avata koko suutaan, vaan ainoastaan toisen puolen. Tohtorin hermostus eneni silminnähtävästi.

Kun hän ei mitään vastannut, vetäytyi opettaja Touhion suun sama vasen puoli hiukkasen hymyyn. Se ei enentänyt tohtorin itseluottamusta. Hän koetti kumminkin rauhoittua ja vastasi nopeasti:

„Olen hyvin kiireellisissä töissä nyt, enkä ehdi siis tehdä mitään — se on — tarkoitan — —“

„Jaa — ah“, kuului hitaasti opettaja Touhion vasemmasta suupielestä ja hän loi pitkän, läpitunkevan katseen tohtoriin. Sitten hän lisäsi puoleksi itsekseen: „Paljonhan sitä aina on töitä, jos kansan hyväksi jotain tulisi tehdä.“

Tohtori näytti nolatulta, mutta virkkoi jotain sanoakseen:

„Ehkä tohtori Kallio joutaisi.“

„Paraan te mainitsittekin!“ kuului syvästi halveksiva hymähdys.

Tohtori Kallio oli tohtori Vuoren vaarallinen kilpailija avoinna olevasta piirilääkärin virasta. Huomasin että opettaja Touhion halveksiva hymähdys ei tuntunut aivan epäonnistuneelta tohtori Vuoresta. Hän loi minuun nopean katseen, joka näytti sanovan että „kyllä hän sentään jotain näkyy ymmärtävän.“ Mutta ääneensä hän virkkoi jalo-
mielisesti:

„Onhan tohtori Kallio varsin ansiokas tiedemies.“

„Soo-oh“, virkkoi opettaja Touhio säälivästi. Ja kun tohtori ei tuohon osannut mitään vastata, lisäsi opettaja: „Mitäs hän on tehnyt kansan hyväksi?“

„Jaa — hm —“ alotti tohtori verraten suopeasti, mutta ei jatkanut sen enempää.

Minusta oli jo kauan tuntunut nololta ja väkivaltaiselta luonnon masentamiselta istua noin vallan ääneti. Arvelin että nyt oli otollinen hetki, jolloin minunkin sopisi sanoa jotain, joka osottaisi että ymmärsin asioita. Alotin siis:

„Voihan sitä ihminen tehdä hyötyä ja työskennellä kansan hyväksi, vaikk’ei pidä esitelmiäkään.“

„Soo-oh, vai voi“, kuului hyvin hitaasti opettaja Touhiosta päin. En katsonut häneen, sillä minusta oli niinkuin rauhallisempi katsoa ulos ikkunasta. Siitä huolimatta tunsin, että hän minulle puhuessaan ei viitsinyt avata edes koko vasenta puoltakaan suustaan. Koetin kumminkin rauhoittaa mieleni ja esimerkkien avulla valaista rohkeata väitettäni. Alotin taas:

„Onhan niitä ollut suuria miehiä maailmassa, semmoisia kuin Goethe ja Shakespeare ja Byron ja — — —“

Valtava nauru keskeytti minut.

„Ha-ha-ha-haa! Byron, ha-ha-haa! — Goethe — Shakesp — ha-ha-haa! Ha-ha-haa!“

En ollut koskaan kuullut kenenkään niin vilpittömästi nauravan äsken mainituille suuruuksille. Tunsin itseni niin epämiellyttävän naiiviksi. Tohtori, joka oli ystävällinen mies, tahtoi hiukan parantaa asiaa ja asettua jonkunmoiselle välittävälle kannalle.

„Eihän sitä ollenkaan tiedä“, virkkoi hän, „vaikka esimerkiksi Shakespeare olisi pitänyt esitelmiäkin, koska häntä pidetään niin suurena miehenä.“

Opettaja Touhio ponnahti seisomaan kuin nuoli ja hänen silmänsä kiilsivät.

„Sitähän minäkin olen sanonut! On todellakin hauska kuulla, että meidän etevä tiedemiehemme tohtori Vuori on tullut samoihin tuloksiin. Juuri siitä voitte pitää esitelmän, juuri Shakespearesta ja hänen — — —“

„Ei — ei — enhän minä — en tahdo semmoista väittää — ja en mitenkään jouda — ja — —“ änkytti tohtori kauhistuen.

Opettaja Touhio ojentautui äkkiä suoraksi, astui aivan lähelle tohtoria, loi häneen ankan katseen ja virkkoi painavasti koko suullaan:

„Sanokaa suoraan tahdotteko vai ettekö tahdo uhrata yhtä ainoata lyhyttä tuntia elämästänne kansan hyväksi?“

Minä huomasin kuinka hikipisarat kohosivat tohtorin otsalle, kun hän syyllisen näköisenä sopersi:

„Tietysti — kyllähän minä aina — mutta —“

„Sitä teiltä odotin! Sallikaa minua puristaa kättänne. Ensi sunnuntaina siis puoli kahdeksan! Minä kyllä pidän huolen ilmoituksista. Hyvästi!“

Ja ennenkuin ennätimme tointua, oli opettaja Touhio hävinnyt.

Syntyi syvä äänettömyys. Vihdoin virkkoi tohtori pyyhkien otsaansa:

„Mitä minä oikeastaan lupasin?“

„Mikäli minä ymmärsin, lupasitte pitää esitelmän Valon vuosijuhlissa ensi sunnuntaina“, sanoin lempeästi, sillä minun kävi sääli tohtoria.

„Mikä se on se Valo?“

„En minä suinkaan tiedä.“

„Hm —. Ja mistä minä lupasin puhua?“

„Eikös se ollut Shakespearesta esitelmän pitäjänä?“

„Shakespearesta! Minäkö? Minä lääkärinä pitäisin esitelmän Shakespearesta! Jolta

en muutoin pariinkymmeneen vuoteen ole lukenut riviäkään! — Olenko minä joutunut pois järjeltäni?”

„Jaa, en minä suinkaan tiedä“, kiiruhdin vastaamaan, ja samalla aloin nopeasti poistua. Tohtorin silmissä paloi jotain, jonka puhkeamista en tahtonut odottaa.

Siitä päivin en ole koskaan puhunut ylenkatseellisesti opettaja Touhiosta.

SATU PIENESTÄ RAKISTA

Oli kerran hyvin vanha täti, jolla oli hyvin nuori rakki. Tädin nimeä en muista, mutta rakin nimi oli Prisse.

Tädin mielestä ei mikään rakki maailmassa koskaan ollut haukkunut vov, vov, vov semmoisella varmalla ponnella, hehkuvalla innostuksella ja heleällä soinnulla kuin Prisse. Ja muutkin myönsivät että Prissellä oli todellakin hyvät keuhkot.

Mutta tädin mielestä tuo myönnytys oli kovin laimea. Maailma on niin paha. Ei myönnä vähällä mitään suuruutta, ennenkuin on sula pakko myöntää.

Mutta täti päätti että kyllä hän vielä pakoittaa koko maailman myöntämään että hänen Prissensä haukkui suuremmoisemmin kuin kenenkään muun tädin Prisse.

Mutta jokaisella joka aikoo nousta korkealle, täytyy olla telineet. Muutoin ei pääse. Sen ymmärsi täti. Siksi hän päätti hankkia Prissellensä telineet. Ei hän iki maailmassa aikonut sallia oman pikku Prissensä haukkua kujilla ja porttikäytävissä, jossa koko kaupungin Prisset haukkuivat. Ei ikinä! Sillä vallan yhtä tärkeä, melkeinpä tärkeämpi tädin mielestä kuin se kuinka haukkui ja kuka haukkui, oli se, *missä* haukkui.

Siitä syystä täti teetti korkeat kiiltäväksi maalatut telineet, joitten ylimmälle huipulle hän asetti suuren heleänpunaisen silkkityynyn. Silkkityynylle hän asetti Prissen. Ja kolmelle puolelle tyynyä kiinnitettiin suuret peilit vinoon, niin että Prisse istuessaan tyynyllä saattoi nähdä itsensä edestä ja takaa ja kummaltakin puolelta yht'aikaa. Se vaikutti niin innostuttavasti Prisseen, kun se saattoi nähdä itsensä koko ajan edestä ja takaa ja kummaltakin puolelta.

Siinä Prisse sitten harjoitteli haukkumaan, käänsi päänsä oikealle, käänsi vasemmalle ja sanoi vov, vov, vov milloin kimeästi, milloin karkeasti, milloin sillä välillä, kunnes se oppi perinpohjin kaikki mahdolliset tavat millä mikään kuolevainen Prisse voi sanoa vov, vov. vov!

Sitten pani täti toimeen suuret kutsut ystävilleen, jotta Prisse saisi tilaisuuden näyttää taitoaan suuremmalle yleisölle.

Ja Prisse istui tyynyllään ja haukkui vov, vov, vov! niin että seinät kajahtelivat. Kun joku tädin vieraista yritti sanoa sanankaan, kuului Prissen vov, vov, vov! niin voimakkaasti että vieraan pakosta täytyi vaieta säästääkseen korviaan ja toisten korvia. Ja mikä merkillinen kestävyys siinä Prissessä! Se tuskin piti mitään muita pauseja kuin niitä lyhyitä hetkiä, jolloin se nieli vieraiden lahjoittamia sokerileivoksia. Muuttamat vieraista antoivat jok'ikisen murun tädin tarjoamista sokerileivoksista Prisselle, en oikein tiedä miksi. Kai se oli ihastuksesta Prisseen. En voi uskoa että se olisi ollut mitään korvien säälimistä. Ja Prisse söi ja keräsi voimia uusiin ponnistuksiin.

Ja kaikki vieraat ihmettelivät. Noin ei mikään Prisse maailmassa vielä ollut haukkunut.

„Ja ajatelkaa kuinka nuori se vielä on!“ riemuitsi täti. „Mitä se vielä ennättääkään vanhetessaan, kun sitä koko ajan säännöllisesti harjoitetaan!“

„Vov, vov, vov!“ ärähti Prisse, sillä se ei pitänyt siitä, että täti puhui sen nuoruus-

desta ja jatkuvista harjoituksista. Täti loi ylpeän silmäyksen vieraisiinsa. Oli se viisas se Prisse!

Sitten etehisessä saivat vieraatkin lausua mielipiteensä, pukiessaan päällysvaatteita yllensä. Prisse oli näet jätetty telineelleen saaliin. Tädin mielestä oli viisainta, että Prisse aina istui ylhäällä telineellään, kun oli paljon vieraita. Semmoiset pienet rakit niin helposti sotkeutuvat hameenhelmoihin ja tulevat tallatuiksi raajarikoiksi, elleivät pysy ylhäällä telineillä, jonne ei kukaan ulotu talaamaan.

Ei ollut kellään vieraista muuta kuin yksi mielipide: Prisse oli ihanne-rakki. Jos joku ennen ehkä olisikin kuvitellut ihannettaan toisenlaiseksi, vaikenä hän ja taipui yleisen mielipiteen alle, niinkuin järkevän ihmisen aina tulee tehdä.

Yksi sentään oli hiukan yksinkertainen, ja yritteli lausua jotain omintakeista. Kyllä häntä tosin aika lailla pelotti kun hän alotti näin:

„Sitä minä vain vähän yritin arvella, että se oli hieman niinkuin ehkä omituista että Prisse, joka muutoin epäilemättä on mitä ihmeellisin rakki, haukkui vov, vov, kaikille. Tavalliset rakit aina — —“

„Ha, ha, ha, haa!“ keskeytti häntä äänekäs nauru. Prissen täti ja kaikki vieraat nauroivat niin että kyyneleet tippuivat pitkin poskia. Kuinka hän saattoi, kuinka hän tosiaankin saattoi verrata tädin Prisseä tavallisiin rakkeihin! Eikö hän ymmärtänyt että juuri siinä hän se oli se suuri juopa Prissen ja kaikkien muiden rakkien välillä että Prisse silkkityynyltään haukkui vov, vov, vov kaikille ja kaikelle? Eikö hän todellakaan ymmärtänyt että se juuri todisti tädin Prissen merkillistä intelligenssiä ja syvää kauneudenkaipuuta että se korkeasta asemastaan rohkeasti singahutti vov-vov-vovinsa kaikkia vastaan paitsi itseään! Eikö hän todellakaan käsittänyt että — — —

Mutta onneton huomautuksen tekijä oli häveten hiipinyt ulos kadulle, eikä kuullut loppua. Hän oli kyllä vallan masennuksissa tyhmydestään, mutta sydämessä kyti samalla pieni kateuden kipinä, joka kerran oli leimahtava tuleen, Kyllä hän vielä kostaa, kunhan aika tulee! Hänellä oli myöskin rakki ja se osasi hypätä tynnörivanteen läpi ja passata ja noutaa esine piilosta, mutta ei kukaan ollut sitä huomannut. Ja se oli kumminkin muuta kuin haukkuminen, jota kaikki rakit osasivat!

Mutta vanhan tädin nuoren Prissen maine levisi kuin kulovalkea ympäri kaupunkia. Kaikki tädin tuttavat riensivät kilvan kuulemaan kuinka Prisse haukkui punaisella silkkityynyllään. Ja ne jotka eivät tunteneet tättä, painattivat itselleen kauniit nimikortit ja lähettivät ne tädille pyytäen että heillekin suotaisi ilo nähdä Prisseä ja uhrata hänelle pari vaatimatonta sokerileipää. Ja Prisse sekä Prissen tati nauttivat onnen päiväpaisteesta.

Mutta onni ei ole pysyväistä. Kun Prisse kasvoi ja vaurastui ijässä, alettiin alituisen kysyä tädiltä mitä uusia konsteja tädin harvinaisen viisas Prisse oli oppinut. Eikä siitä ollut apua että tati katsoi kummissaan kysyjiin selittäen, ettei ollut tarkoitukseen että Prisse oppisi mitään konsteja. Sen tuli ennen kaikkia seurata luontoaan. Ja kun keran luonto vaati Prisseä haukkumaan, niin se haukkui.

Mutta ihmiset seurasivat myöskin luontoaan ja vaativat uutta. Turhaan selitti tati että siinähan oli Prissen suuruus, että se ei tahtonutkaan oppia mitään konsteja, vaan haukkui herkeämättä kaikkia, jotka oppivat.

„Jaa, jaa, mutta vov, vov on kummin-kin aina vain vov, vov, käänsipä sen miten

tahansa, eikä sitä jaksakaan koko ikäänsä kuunnella!“ sanoivat toiset tädit.

Ja toinen toisensa perästä he käänsivät suosionsa siihen Prisseen, joka osasi hypätä tynnörivanteen läpi.

Tädin mieli oli murtua ja Prisse istui katkerana tyynyllään, eikä kukaan enää tuonut sokerileipiä niinkuin ennen.

Äkkiä juolahti tädin mieleen tuuma. Hän päätti tehdä uuden ponnistuksen.

Hän puki päällensä, läksi kaupungille ja osti komeimman tynnörivanteen minkä löysi. Hän tahtoi näyttää koko maailmalle, että kyllä hänenkin Prissensä osaa hypätä sen läpi, jos vain tahtoo. Muutoin vain ei ole viitsinyt sitä ennen yrittää.

„Prisse“, komensi tati kotiin tultuaan, „tule heti hyppämään vanteen läpi!“

Prisse istui tyynyllään ja katseli kummeksien tatiä. No, sama se! Saattoi kai se tädin mieliksi hypätä.

Se nousi seisomaan ja yritti laskeutua alas telineeltään. Mutta voi, voi! Jo olivat jäsenet jäykistyneet paljosta istumisesta ja ruumis paisunut liian lihavaksi sokerileipien runsaudesta! Ei ollut Prisse raukasta enää vanteen läpi hyppääjäksi.

Mutta koko sielu nousi Prissessä kapiinaan tätiä vastaan, joka noin oli tahtonut sitä nöyryyttää. Se istautui punaiselle silkki-tyynylleen lujemmin kuin milloinkaan ja alkoi haukkua niinkuin se ei vielä koskaan ollut haukkunut.

„Vov, vov, vov! Vai minun pitäisi alentua lattialla konsteja tekemään! Vov, vov, vov! Niinkuin kaiken maailman katurakit! Vov, vov, vov! Minä joka olen uhrannut koko elämäni haukkumiseen! Vov, vov, vov, vov!“

Täti piteli korviaan, mutta Prisse ei hellittänyt. Se haukkui niin että koko talo kaihui ja ikkunalasit tärisivät. Kaikki ihmiset kadulla seisahtuivat kuuntelemaan ja muuttamat riensivät sisään tädin luo katsomaan mikä oli hätänä.

Ja Prisse yhä haukkui ja haukkui. Täti pani pumpulia korviinsa ja koetti kermalla ja sokerileivoksilla, kyyneleillä ja uhkauksilla saada Prisseä vaikenemaan, mutta kaikki oli turhaa. Prisse vain yltyi.

Silloin yht'äkkiä kuului „pau!!!“ — — Sitten syvä äänettömyys. Prisse putosi komahtaen tyynyltään lattialle. Se oli kuollut. Keuhkot olivat halenneet!

Sitten Prisse haudattiin ja muut Prisset haukkuivat sen haudalla, että niin käy, niin käy kun haukkuu enemmän kuin keuhot kestävät. Mutta Prissen täti katsoi heihin ylenkatseella ja sanoi että eihän sitä voinut odottaakaan että moiset rakit marttyyriä ymmärtäisivät.

TYITYVÄINEN

Lehtori asteli katu pitkin palailien kortteeriinsa Patrian hotelliin „Kristillisten kansan ystävain“ vuosijuhlusta. Hän oli vartavasten matkustanut Helsinkiin sieltä kaukaa maaseutukaupungista ollakseen mukana juhlassa. Ja hyväpä oli että oli tullut. Näytti tosiaankin siltä kuin tämä tulisi muodostamaan käännekohdan hänen elämässään. Siltä vallan tuntui. Olipa tosiaankin hyvä, että hän oli tullut.

Ei hän ollut käynytäkään pääkaupungissa moneen vuoteen. Oikein tuntui virkistäväältä taas. Oikein ylentävältä tuntui.

Lehtori veti turkinkauluksensa ylös.

Pakkanenpa oli täällä Helsingissäkin, mutta eihän sitä muuta voinut toivoakaan näin tammikuussa. Ja tuuli täällä aika tiu-

kasti, mutta niinhän sitä aina tuulee näin meren rannalla. Ja jos on varaa pitää hyvät turkit, niin kestäähän sitä. Eikä ollut pitkä matka hotelliinkaan, muutoin olisi voinut ottaa ajurinkin. Olihan hän, luojan kiitos, siinä asemassa että saattoi ajaakin, jos tahtoi.

Tuossa loisti jo sähkövalokin hotellin ovelta. Oikein olivat mukavia nuo sähkövalot. Ei tarvinnut kenenkään turhaan hakea asuntoaan.

Portieri avasi oven ja lehtori nyökäytti ystävällisesti päätään. Hyvin olivat kohteliaita nuo suurkaupungin portierit. Kumarsivat nöyrästi ja vastasivat kohteliaasti kysymyksiin.

Hitaasti ja nauttien astui lehtori ylös matoitettuja portaita huoneeseensa ja väänsi sähkönappulaa. Oli se toista kuin öljylamppu. Valoisa kuin keskellä päivää! Ei hän tosiaankaan vielä malttanut mennä maata. Kovin tuntui hauskalta tämä huone.

Mukavampi oli kumminkin istuskella ilman tärkättyä kaulusta ja etumusta. — Lehtori rupesi suuren peilin edessä irroittamaan kaulahuiviaan.

Peili kuvasti niin kirkkaasti lehtorin kirkkaat kasvot, jotka hetki hetkeltä yhä enemmän kirkastuivat. Posket olivat suuret, sileät ja pyöreät, silmät suuret, sileät ja pyö-

reät ja kasvot kokonaisuudessaan suuret, sileät ja pyöreät. Nenä vain oli niin mitättömän pieni että vähemmän tyytyväinen mies ehkä olisi nurkunut. Se vallan hukkui pyöreiden poskien väliin. Mutta ei lehtori sitä surrut. Saman asian se toimitti pienikin nenä, saman asian.

Lehtori irroitti kauluksen ja etumuksen, istautui kiikkutuoliin ja sytytti sikarin.

Tyytyväisyydestä oli puhunut „Kristillisten kansan ystävain“ juhlapuhuja. Kuinka meidän tulisi olla tyytyväisiä eikä niskotella korkeimman tahtoa vastaan. Tämä kansa on hengen kansa ja Herran valittu kansa, joka aina on ollut esimerkkinä kaikille Euroopan turmeltuneille suurkansoille. Pitäisikö meidän nyt ruveta tyytymättömiksi ja napisemaan niitä vastaan, jotka kaikkivaltias on asettanut meidän holhoojiksemme? Ei, olkoon se kaukana meistä! Tyytymättömyyden seuraukset olivat kauheat ja vetivät ylitensä rangaistuksen. Muistakoon siis kukin ajatteleva kansalainen velvollisuuksiaan.

Se oli viisasta puhetta se. Ja tyytyväinen ainakin hän aina oli ollut. Eipä siltä, että hän siitä tahtoi kerskailla. Tyytyväisyys oli lahja ylhäältä niinkuin kaikki muutkin lahjat.

Ja velvollisuuksiaan hän oli koettanut täyttää, niin paljon kuin puutteellinen ihminen voi. Oli puheissa ja esitelmissä koettanut teroittaa tyytyväisyyden hyvettä vähemmän tietäviin. Oli koettanut kylvää hyviä siemeniä, vaikka usein oli saanut vain kiittämättömyyttä palkakseen. Oikein tuntui virkistävältä, kun joskus sai kokea, että oli niitä semmoisiakin ihmisiä, jotka osasivat panna arvoa toisen työlle. Ihmeellisesti oli kaikkivaltias hänet johtanut tänne „Kristillisten kansan ystävain“ pariin, jossa hän sai tiedon, että häntäkin oli muistettu täällä suuressa pääkaupungissa. Huomenna hänen piti saada kuulla siitä asiasta tarkemmin. Kylläpä oli virkistävä tällöinen matka.

Lehtori riisui pois saappaat. Oli mukavampi istua tohveleissa.

Mutta missä olivat tohvelit? Ei koko kapsäkissä! Eikös ollut se Liina taas unohdannut panna niitä mukaan!

Kyllä se Liina rukka oli käynyt niin huolimattomaksi että siinä oli kestämistä! Kyllä piti joka hetki muistaa että vaimo on heikompi astia ja että miehen tulee hänen heikkouksiaan kärsimän eikä olla häntä vastaan tyly. Väliin tahtoi kumminkin tuskastua ja toinen mies olisi varmaan tuskastunutkin.

Mutta lehtori muisti aina että koettelemukset ovat ylhäältä annettuja.

Kahdeksan vuotta hän nyt täsmälleen oli ollut naimisissa ja kahdeksan oli perillistäkin. Lahjoja ylhäältä nekin.

Mutta se Liina rukka oli vuosi vuodelta käynyt huolimattommaksi ja muistinsakin vallan menettänyt. Kyllä siinä oli kärsimistä. Jo hän sitä vähän oli pelännyt kahdeksan vuotta sitten. Mutta Liinan vanhemmat olivat tahtoneet uskoa Liinan hänen turviinsa silloin kun se ylioppilas-penikka Liinaa meinaili. Ja oikeassa olivat olleet Liinan vanhemmat. Mikäs siinä Liina rukassa olisi semmoista nuorta hulivilia viehättänyt muu kuin se suuri maallisen tavaran paljous? Eipä suinkaan kauneus. Heh, heh, heh, hee! Ei kauneus varmaankaan. Toista oli ollut Minna Mökkönen. Kaunis ja verevä.

Lehtori hieman punastui muistellessaan niitä aikoja.

Mutta Liina oli hyvästä kodista, johon oli siunautunut runsaasti maallistakin tavaraa. Ja se oli korkeimman tahto että heidän piti yhtyä avioliittoon. Tämä risti oli hänelle annettu koettelemukseksi. Ei ollut se suinkaan helppo risti kantaa. Vaikka hän aina oli kohdellut Liinaa niinkuin ei kukaan

muu mies olisi kohdellut. Vallan vapaasti oli Liina saanut lapsia kasvattaa ja hoitaa. Ei ollut hän koskaan isänä siihen puuttunut, vaikka olisi ehkä syytäkin ollut. Eikä ollut hän rahojakaan kieltänyt, milloin vain Liinan vaatimukset olivat kohtuuden rajoissa pysyneet. Mutta huolimattomuus Liinassa kasvoi kasvamistaan. Eikös hän ollut kymmeniä kertoja siitäkkin sanonut, että tohvelit ovat aina pantavat mukaan matkoille? Mutta, mitä vielä! Ei tohveleita nyt enemmän kuin viime kerrallakaan! Ei siinä auttanut hyvät puheet eikä pahatkaan.

Lehtori hypähti tuskastuneena ylös kiikkutuolista ja alkoi astua tassutella sukkasillaan toisesta seinästä toiseen. Matto oli pehmeä ja lämmin ja tyynnyttävä.

Ei siitä Liina rukasta enää ollut tähän elämään. Paras olisi jos pääsi pois. Huonoksi oli käynät ruumiillisestikin. — Hoh-jaa, jos sekin koettelemus hänellä vielä olisi kestävä että Liina rukka häneltä otettaisi pois, niin ei hän sitäkään nurkuisi. Nöyrästi hän koettaisi sen kestää.

Lehtorin silmät kostuivat ja hän istautui uudestaan kiikkutuoliin. Sikari alkoi jo loppua. Jopa taisi olla aika mennä levollekin. Pääkaupungissa tuli niin kauan valvottua. Mutta

eihän sitä aina ole semmoisia juhlia, kuin tänään.

Omituinen se todellakin oli ollut se vuosijuhla ja ylentävä ja virkistävä. Ja huomenna kello 9 ja 10 välillä häntä oli neuvottu käymään puhuttelemassa sitä — mikäs sen nimi nyt olikaan. Hoh-jaa, kyllä hän aina oli ollut tyytyväinen tähänkin asemaansa, vaikka hän tunki ja nöyryydellä tunnusti että hänellä aina oli ollut kutsumusta korkeampiin tehtäviin. Jos se nyt oli korkeimman tahto, että hänen piti astua vaikuttavampaan asemaan, niin ei hän tahtonut nurkua vastaan eikä niskotella.

Nikolainkirkon kello kuului lyövän kaksi. Jopa oli aika mennä levolle. Kotona hän aina rupesi kello 9 nukkumaan. Luojan kiitos, hänellä oli aina riittänyt unta, ja hyvä oli ruokahalukin.

Lehtori riisuutui lopullisesti ja veti peitteen päälleen.

Hyvätpä olivat nämä rautasängyt ja vierimatrassit. Semmoisen hän vielä hankkii, jos tulee tänne Helsinkiin muutto.

Lehtori väänsi sähkön sammuksiin, kääntyi kyljelleen, siunasi itsensä ja nukkui.

*„AND IT ISN'T THE SHAME, AND IT ISN'T
THE BLAME
THAT STINGS LIKE A WHITE HOT BRAND —
IT'S COMING TO KNOW THAT SHE NEVER
KNEW WHY,
(SEEING AT LAST SHE COULD NEVER KNOW
WHY)
AND NEVER COULD UNDERSTAND!“*

Oli kerran kaksi nuorta naista. Toinen oli punaposkinen ja voimakas. Toinen kalpea ja hieno. Se punaposkinen ja voimakas nainen rakasti nuorta miestä. Ja mies otti vastaan hänen rakkautensa, sillä se lämmitti hänen mieltään. Mutta oman rakkautensa hän antoi sille kalpealle ja hienolle naiselle.

Sen tiesi se voimakas nuori nainen. Ja hän tunsu tuskaa, suurta, raskasta tuskaa. Mutta hän ei voinut surmata rakkauttaan siihen mieheen. Eikä hän tahtonutkaan. Hän rakasti rakkautensa tuskaakin. Ja rakkaus kasvoi hänessä ja täytti hänen olentonsa suurella lämmöllä, joka peitti tuskan.

Mutta miehen lempi siihen kalpeaan naiseen oli polttavaa tulta, joka tuhosi hä-

nen tarmonsansa, imi hänen voimansa. Se ei lämmittänyt, se poltti ja tuhosi.

Mutta kalpea nainen pysyi kylmänä ja verettömänä. Hän oli niin hienon hieno ja kalpea ja kylmä,

Tuota suri se voimakas nuori nainen. Hän ei voinut nähdä sen miehen sortuvan, jota hän rakasti. Rakkaus oli avannut hänen silmänsä näkeviksi ja hän katsoi ja katsoi sen kalpean naisen sydämmeen, eikö siellä syttyisi lempeä siihen nuoreen mieheen. Ja vihdoin hän näki että miehen lempi alkoi lämmittää sen kalpean naisen sydäntä ja loi siihen heikosti punoittavan hohteen. Ja kalpea lemмен kukka puhkesi esiin sen kalpean naisen sydämessä. Mutta se kukka oli valkoinen kuin lumi ja se huojui hennolla varrella.

Mies näki hämärästi että se valkoinen kukka alkoi puhjeta, ja rajaton, raju riemu täytti hänen rintansa. Vaikka se kukka oli valkoinen kuin lumi ja vaikka sen varsi oli hento ja heikko.

Mutta se voimakas nuori nainen pelkäsi. Hän pelkäsi kukan katkeavan ja kuolevan.

Se kukka ei saanut kuolla, sillä silloin murtuisi miehen onni, sen miehen, jota hän rakasti.

Voimakas, nuori nainen tunsu lämmön kasvavan rinnassaan. Hän tahtoi pelastaa miehen onnen, sen miehen, jota hän rakasti. Hän oli jo antanut niin paljon, että hän sai antaa vielä enemmän sille miehelle, jota hän rakasti. Hän tahtoi antaa oman voimansa valkoiselle lemмен kukalle sen kalpean naisen sydämessä. Hän tahtoi antaa kaikki mitä hänellä oli, että sen miehen onni pelastuisi, sen miehen, jota hän rakasti.

Ja hän paljasti oman sydämensä ja viilsi siihen haavan. Syvän haavan. Siitä haavasta vuoti hänen lämmin, punainen sydänverensä. Sillä hän kostutti sitä valkoista lemмен kukkaa, jotta se imisi voimaa hänen sydänverestään ja kävisi punaiseksi.

Ja kalpea lemмен kukka sen kalpean naisen sydämessä kävi punoittavaksi sen voimakkaan naisen sydänverestä, mutta hetkeksi vain. Sitten se lakastui ja kuoli. Se ei kestänyt sitä lämmintä sydänverta, joka vuosi sen voimakkaan nuoren naisen sydämmestä, sillä se oli sen kalpean naisen kalpea kukka.

Ja se nuori nainen, joka oli sydänverensä antanut, näki kuinka mies murtui, kun se kalpea lemмен kukka kuoli. Hänen tähtensä mies murtui. Se mies, jota hän ra-

kasti, ja jonka onnen hän oli tahtonut pelastaa.

Ja se kalpea ja hieno nainen kävi entistä kalpeammaksi ja hienommaksi, kun lemmen kukka hänen sydämessään hukkui toisen naisen sydänvereen. Ja hän katsoi kylmästi siihen toiseen naiseen ja varoitti häntä koskaan enää kantamasta sydänvertaan pyytämättä kenellekään. Ei kestä hennot lemmen taimet pyytämättä vuodatettua sydänverta.

Ei tiennyt se kalpea nainen että sydänvertaan ei voi kukaan kahta kertaa antaa.

Se voimakas nuori nainen, joka oli sydänverensä antanut, värisi tuskasta, suuresta, syvästä tuskasta. Ja hän tunsu kuinka hänen elämänsä virtasi pois. Sillä sen elämä on ijäksi mennyt, joka sydänverensä antaa.

Eikä siitä ollut mitään hyötyä kenellekään. Ei mitään.

SAIRAITA LAPSIA

Salon sydämessä oli erakon mökki. Erakosta kerrottiin että hän tiesi salaisuuden joka antoi ihmiselle rauhan niin suuren ja syvän kuin salon hiljaisuus.

Sitä erakkoa hakemaan läksi kerran mies, joka oli rauhansa kadottanut, eikä jaksanut elää ilman sitä. Hän oli nauttinut paljon ja kärsinyt vielä enemmän, ja paljon oli kertynyt mustaa hänen mieleensä, joka oli surmannut rauhan. Ehkä tietäisi erakko neuvoa, mistä hän sen jälleen löytäisi.

Hän astui polkua myöten, joka johti lepikköön, missä suuret sananjalat kasvavat lähteiden reunoilla. Ei ollut siellä erakon asuntoa. Ei ollut se hymyilevän järven rannallakaan eikä aurinkoisella kukkulalla. Vasta kaukana ahojen ja niittyjen ja metsäkylän

takana salon sydämessä hän sen löysi, siellä missä polku kiertelee kuusien ja honkien välitse. Siellä mies löysi erakon.

„Sano, erakko, oletko onnellinen?“ kysyi mies.

„En tiedä“, vastasi erakko.

„Oletko ehkä onneton?“ virkkoi mies.

„En tiedä“, sanoi erakko.

Silloin mies hymyili hiljaa.

„Nyt tiedän, erakko, että tunnet sen salaisuuden, jota etsin ja joka mulle voi rauhan antaa. Sano se minulle, erakko, jotta minäkään en tietäisi olenko onnellinen vai onneton.“

„En voi sitä sanoa“, virkkoi erakko.

„Ei voi toinen toiselle salaisuuttaan antaa. Löydä se itse.“

„Mistä voin sen löytää?“ kysyi mies.

„Minne rauhasi kadotit?“ kysyi erakko.

„Ihmiset sen minulta veivät“, virkkoi mies.

„Jos luulet ihmisten rauhasi vieneen, niin hae sitä heidän luonaan“, sanoi erakko.

„En löydä sitä koskaan heidän luonaan. Anna minun jäädä tänne, erakko. Ehkä salosi mulle neuvoo mitä etsin“, pyysi mies.

„Mykkä on saloni. Se vain säilyttää salaisuuksia, ei ilmoita“, vastasi erakko.

Mutta mies tuskastui.

„En usko sinua, erakko, en usko. Ka-teellinen olet salaisuudestasi. Salossa olet itsekin sen löytänyt. Täältä pitää minunkin sen löytämän.“

„Koeta“, sanoi erakko.

Mies jäi saloon. Hän kuunteli honkien huminaa, hän imi kostean sammaleen ja puo-lukanvarsien tuoksun, hän tunsi päivän läm-mön ja kesäsateen virvoituksen — mutta rauhan salaisuutta hän ei löytänyt. Ei löytä-nyt sitä salaisuutta, joka saisi hänet unohta-maan oliko hän onnellinen vai onneton.

„Lähden pois luotasi, erakko. En kestä tätä enää. Erämaan hiljaisuus painaa niin raskaasti“, sanoi mies.

„Lähde ihmisten luo“, sanoi erakko.
„Siellä sen salaisuuden löydät — jos löydät.“

Mies läksi ihmisten luo. Hän viipyi kuukausia, viipyi vuosia, mutta sitten hän palasi erakon luo. Hänen silmänsä iskivät tulta ja ääni vapisi vihaa.

„En löydä salaisuutta, jota etsin. Huono oli neuvosi erakko!“

„Mitä löysit ihmisten parissa?“ kysyi erakko.

„Kurjuutta löysin, en muuta. Veli vihasi veljeään, ystävä petti ystävänsä. Valhetta

löysin, kun hain totuutta. Vihaamaan opin heitä, en muuta. Tarmoni tahtoisin käyttää tehdäkseni heidän kurjuutensa vielä kurjemaksi. Taitoni tahdon käyttää haavoittaakseni heidän myrkyllisiä sydämiään! Kostaa tahdon, tuhat kertaisesti kostaa!“

„Mitä tahdot kostaa?“ kysyi erakko.

„Oman tuskani!“

„Kuka on tuskasi luoja?“ kysyi erakko.

„Ihmiset.“

„Olet ihminen“, sanoi erakko hiljaa ja lisäsi sitten: „Palaja siis kostamaan — jos voit.“

„En vielä lähde salostasi. Anna minun levätä luonasi hetkinen“, pyysi mies.

„Lepää — jos voit levätä“, sanoi erakko.

Mutta salon hiljaisuus painoi niin raskaasti eikä antanut lepoa, ja kohta kiirehti mies taas pois maailmaa kiertämään.

Vieri kuukausia, vieri vuosia, ennenkuin hän taas palasi erakon luo. Hopeasäikeitä oli ilmaantunut ruskeisiin kiharoihin ja katse oli väsynyt ja surullinen.

„Väsynyt olen erakko. Joko sallit minun jäädä luoksesi lepäämään?“ kysyi mies.

„Mitä löysit ihmisten seassa?“ kysyi erakko.

„Mitäpä olisin löytänyt enää. Lapsia, sairaita lapsia olivat kaikki. Leikkikaluistaan riitelivät, tuulentuvista taistelivat. Miltä oli särkynyt kaunis kuva, mikä kadehti toisen leikkilinnaa, mikä itki muita lapsen huolia. Turhaan kävelin heidän joukossaan etsien ihmistä. Turhaan hain vertaistani, jolle olisin voinut huoleni uskoa ja joka olisi minua lohduttanut. — En tiedä säälinkö heitä, vai enemmänkö heitä halveksin. — Väsynyt olen ja tahdon levätä.“

„Et löydä salossani lepoa vielä“, virkkoi erakko, „etkä vielä lepoa kaipaakaan, vaikka luulet. Jo olet alun salaisuudestani löytänyt. Palaja takaisin vielä, niin löydät sen kokonaan. Silloin ei hiljaisuus enää paina vaan kohottaa.“

Ja vielä palasi se väsynyt mies maailmaan. Vielä jätti salomaan rauhan.

Mutta sitten hän tuli jälleen erakon luo.

Silmien loisto oli syvä ja selittämätön kuin kaukainen kaipaus, mutta pää oli kumarassa.

„Mitä löysit nyt maailmassa?“ kysyi erakko.

Mutta mies ei vastannut. Hänen katseensa vain katsoi syvälle, niinkuin hän olisi katsonut omaan sieluunsa.

„Joko jäät luokseni salon hiljaisuuteen
— veljeni?“ kysyi erakko.

„Jo jään“, sanoi mies hiljaa, „sillä nyt
sen tiedän — että sairas lapsi olen itsekin.“
Ja erämaan rauha oli suuri ja syvä.

SISÄLLYS:

	Siv.
Hymni Humbugille	1
Ystävyyttä	9
Päivän poika	31
Satiirikko	43
Luonnonkaunista ja taidekaunista	59
Hyvä tyttö ja paha tyttö	75
Äiti	85
Opettaja Touhio	93
Satu pienestä rakista	105
Tyytyväinen	117
„And it isn't the shame“	127
Sairaita lapsia	133

Hinta 2:50

Juom. laumota. l.

Malmberg

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1723

X

